

Läänemaa
14 koolis õpib
tänavu mõnikümne last
vähem kui mullu. Lk 6–7

Muinastulede öö
süttib laupäeval
Virtsu linnuses võimas
tuleskulptuur. Lk 4

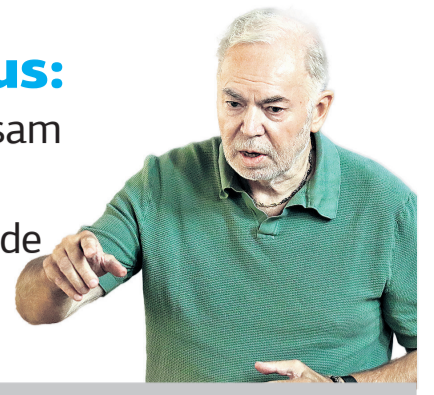
Lääne Elu

Värsked uudised www.le.ee

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 31. AUGUST 2024 | NR 99 (5090) | 1,50 €

Koit Uus:
kõige tähtsam
on tagada
kogukondade
hea toime-
tulek. Lk 3

● JÄLLE KOOLI

Esimest korda heliseb koolikell üle paarisajale põnnile

Vormsis saab aabitsa üks, Haapsalus 135 ja Lääne-Nigulas 90 koolijütsi, erakoolina õppeaastat alustava Metsküla kooli 1. klassi läheb tosin last.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Kuueaastane Maarius Pajussaar tahab saada astronaudiviks, tuletõrjujaks või juutuuberiks, lubab õpetajale homme roosid viia ja teab, et koolis õpitakse kirjutama ning arvutama ja tehakse sportvõimlemist ning eesti keelt. 1. septembril saab Maariusest Haapsalu algkooli 1.a klassi õpilane. Lugeda poiss juba oskab. Mis see kool õieti on, laps päris täpselt veel ei tea, aga noogutab innukalt küsimuse peale, kas ta on uhke, et temast saab koolipoiss. Pinginaaber on Maariusel juba olemas, lasteaia-kaaslane Uku. Koht klassis on välja vaadatud ja klassijuhatajaga tuttavaks saadud. „Ilus,“ vastas Maarius küsimusele, missugune tema klassijuhataja on.

Maariuse lemmiktund on õppimistund ja ema Mairi Pajussaare sõnul ootab poiss põnevusega ka vahetunde: sellist asja lasteaias ei ole olnud. Kui paluda, et Maarius tooks välja oma kõige ägedamad kooliasjad, naaseb ta ranitsa ja pinaliga, kus leidub igasugu huvitavat kraami: kustum, liimipulk ja vildikad. Kooli tahaks minna ka Maariuse õde Maian, aga pole valikut: tüdruk on alles neljane, tuleb leppida.

Ühes pingis Netega

Seitsmeaastane Mimi Balder hakkab ühes pingis istuma Netega ja see on juhtumisi täpselt seesama klass, kuhu läheb Maarius. Seni on nad üheskoos käinud Tõruke lasteaias: Mimi, Maarius, Uku ja Nete. Mimi teab, et koolis õpitakse ja arvatatakse. Tema koolikoti peal on Bambi pilt. Kooliasjad on tal tuttu-ue heleda laua peale sätitud. Mimi tahab saada lasteaiaõpetajaks, aga võibolla ehtekunstnikuks. Mimi lemmik on matemaatika, kuigi esialgu huvitab teda koolist rohkem see, kuhu on kadunud jass. Kooliga sai Mimi tuttavaks juba kevadel. „Seal olid klassiruumid, sai valida koha. Meie ruumis oli tore õpetaja,“ ütles Mimi.

Mimi ja Maariuse klassijuhataja Evelin Nappus seisab homme 1. klassi ees seitsmendat korda. 19 aabitsat ja õpilaspiletit ootasid neljapäeval lapsi direktori kabinetis. Nappus vaatas klassiruumi üle, et oleks hubane. „Klass on sätitud. Vaipa veel ei ole, las-

Haapsalu algkooli 1. klassi õpilane Maarius Pajussaar.

tel palusin padjad tuua, et mõnustasti ringis istuda,“ ütles Nappus. Enda esimesest koolipäevast mäletab Nappus, et kõige lühemana istus ta kõige tagumises pingis. Mõnus see polnud. Praeguseks on ta lapsi õpetanud ligi 30 aastat ja algkool on olnud ta ainuke töökoht. 45 aastat tagasi läks ta sealsamas 1. klassi ja tuli hiljem tagasi tööle. „Mina ei ole siit majast kuskile läinud,“ ütles ta.

● Tänavu läheb Läänemaal 1. klassi enam-vähem sama palju lapsi kui mullu. Õpilaste üldarv on kasvanud Läänemaa ühiskümnaasiumis ja Haapsalu Viigi koolis.

Neljapäeval luges Nappus Mimi ja Maariuse tulevased koolipäevad 6. klassi lõpuni kokku ja pani sahtlisse tallele. „Sellest tuleb arvu-uss,“ ütles Nappus. Arvu-uss tekib seinale päev päeva kaupa: iga koolipäeva kohta üks lüli. Kui sada päeva saab täis, tuleb saja päeva pidu. Kui 6. klassis jääb sada päeva kooli lõpetamiseni, tuleb jälle saja päeva pidu. Peale selle aitab arvu-uss lastel Mimi tulevast lemmikainet matemaatikat õppida.

Kõige esimeses tunnis lubas Nappus mängida lastega rosina-mängu, mis õigupoolest on hoopis kummikarumäng, sest Nappus asendas rosinat kummikommidega, mis maitsevad igale lapsele. „Koolis me ju ainult ei loe, ei kirjuta, ei arvuta. Me õpime ka tähele panema, kuulama, jälgima,“ ütles Nappus. Seda kõike lapsed kummikarukesega teevadki: uurivad, nuusutavad ja alles lõpuks pistavad nahka. Nappuse sõnul on kummikarumäng lastel meeles ka kuue aasta pärast, kui nad kooli lõpetavad. Võibolla kauemgi.

Oru kool ajab üle

Tänavu läheb Läänemaal 1. klassi enam-vähem sama palju lapsi kui mullu. Õpilaste üldarv on kasvanud Läänemaa ühiskümnaasiumis ja Haapsalu Viigi koolis. Lääne-Nigula vallas on lapsi mullusest rohkem Kullamaa keskkoolis ning Oru ja Taebala koolides, mis kipuvad koolipererele kitsaks jääma. Kõigis on kümnekond õpilast rohkem kui läinud sügisel. Orul läheb 1. klassi 22 põnni – nii palju ei ole neid Oru kooli ajaloo kunagi olnud. Läänemaa koolides alustab kooliaastat veidi üle 2500 lapse. Arv pole lõplik, sest õpilaste nimekirjad kinnitatakse alles septembris. Praeguste andmete järgi läheb kooli mõnikümne last vähem kui mullu.

Haapsalu algkooli 1. klassi õpilane Mimi Balder. 2 X KAIRE REILJAN

Aktused

- Martna-Palivere kool 1. septembril kl 10 Martnas ja kl 12 Paliveres.
- Oru kool 1. septembril kl 10 (2.–9. klass) ja kl 12 (1. klass).
- Kullamaa kool 1. septembril kl 9.
- Risti kool 1. septembril kl 12.
- Taebala kool 1. septembril kl 10.
- Noarootsi kool 2. septembril kl 9.
- Noarootsi gümnaasium 1. septembril kl 14.
- Haapsalu põhikool 1. septembril kl 10.
- Haapsalu algkool 1. septembril kl 10 (2.–5. kl) ja kl 11 (1. ja 6. kl).
- Haapsalu Viigi kool 1. septembril kl 11.40.
- Uuemõisa kool 1. septembril kl 9 (2.–6. kl) ja kl 11 (1. kl).
- Ridala kool 1. septembril kl 9.30.
- Vormsi kool 2. septembril kl 10.
- Lääneranna gümnaasium 1. septembril kl 9 (Lihulas), kl 11 (Kõmsil), kl 12 Virtsus, 2. septembril kl 9 (Varblas) ja kl 10.30 (Koongas).
- Metsküla kool 1. septembril kl 14.

ALLIKAS: KOOLID

2006 2024
nargenfestival

3.09
Haapsalu
toomkirik
kell 18

SILUANI
LAUL

Maria Listra
(sopran)
VHK keelpilli-
orkester
Dirigent
Rasmus Puur

Festivali kunstiline juht Tõnu Kaljuste

Vaata täpsemalt nargenfestival.ee

KORRALDAB
salk
LAUAKOON

piletid
keskus

KULTUURIMINISTERIUM

EESTI KULTUURIKAPITAL

HAAPSALU
745

ERR

KLASSIKARAADIO

AmerikaAuto

PÄRDI
PÄEVAD
2024

● JUHTKIRI

Allutamise tähe all

Tänavune õppeaasta Läänemaal algab koolide tsentraliseerimise ehk keskvoimule allutamise tähe all. Raamatukogude ja lasteaedade ühendamise järel on järg jõudnud koolide kätte. Lääne-Nigulas alustab Martna-Palivere ühendkool, Läänerannas kohaliku omavalitsuse nimeline gümnaasium, mis ühendab viis koolivõrgu reformist räsitud õppeasutust: Koonaga, Lihula, Kõmsi, Virtsu ja Varbla koolid.

Igasugune tsentraliseerimine viib juhtimise ja otsustamise, aga ka vastutuse kohapealt minema ning tekitab võõrandumist. Ühendkoolide juhid võivad jõuda iga kooli 1. septembri aktusele, kui aegu sättida, aga sellest on vähe. Sõnad ühtsest ja hoolivast kogukonnakoolist ning loodavast sünergiast kõlavad õõnsalt. Viie üksteisest kuni 40 kilomeetri kaugusel asuva väikekooli ühendamise ei teki iial sünergiat, mis tsentraliseerimist õigustaks. Viie kooli lapsed ei hakka end eales tundma ühe, Lääneranna gümnaasiumina, kuigi see võib olla kirjas nende õpilaspileti, vihikute ja tunnistuse peal.

Õõnsalt kõlavad ka sõnad hariduse kvaliteedist, võimalusest tagada õpetajatele täiskoormus, korralik palk ja leida kvalifitseeritud õpetajad. Lääneranna gümnaasiumi ligi paarikümnele kevadel üles pandud töökuulutusele pedagoogid tormi ei jooksnud. Uusi õpetajaid leiti vähem kui ühel käel sõrmi.

Pigem on aastaid vindunud ja lõpuks jõuga ära tehtud koolivõrgu reform Läänerannas ning ühendkooli moodustamine Lääne-Nigulas viinud vallast (või ühendkoolist) minema nii mõnegi väga tugeva õpetaja, kes eelistavad töötada hoopis naaberomavalitsuste (või veel ühendamata) koolides.

Metsküla see-eest võib kergendatult hingata. Pole halba ilma heata: ränkkraske aasta üle elanud, on nad erakoolina vast loodud ühendõppeasutuse vintsutustest vabad. Just Metsküla koolis on laste arv tublisti kasvanud ja ligi neljandik kogu valla 1. klassi põnnidest läheb Metsküla kooli. Mida see näitab?

● TEISED LEHED

Kas õigeusu kiriku eemaldumine Moskvast on ka sisuline?

PÕHJARANNIK. Eesti taasiseseisvumispäeval võttis Moskva patriarhaadi Eesti õigeusu kiriku (MPEÕK) nõukogu vastu uue põhikirja, mis on ilmselgelt põhjustatud riigi survest katkestada sidemed Venemaa emakirikuga, kirjutab Ida-Virumaa maakonnaleht oma juhtkirjas. Lisaks muudeti kiriku nime – nüüd on selleks Eesti õigeusu kirik ehk nimest on kadunud viited Venemaale ja Moskva patriarhaadile.

See samm on väidetavalt esimene, et tulla vastu valitsuse nõudmisele lõpetada kiriku sidemed Moskva patriarhaadiga, kes on nimetanud Ukrainas Venemaa vallandatud agressiooni ja ukrainlaste tapmist pühaks sõjaks.

MPEÕK on rääkinud, et kiriku Moskvast lahtisidumine on keeruline ning pole kiirelt teostatav. Ent siin on oluline kiriku enda tahe ja arusaam, et Eestis ei saa tegutseda ükski agressiooni toetava organisatsiooni esindus, mida aga MPEÕK praegu kahtlemata on. Ida-Virumaal on omaette küsimus veel Pühitsa kloostri, mis ju on Vene patriarh Kirilli otsealluvuses ja väidetavalt peab sellest sidemest vabanemiseks saama patriarhi enda nõusoleku.

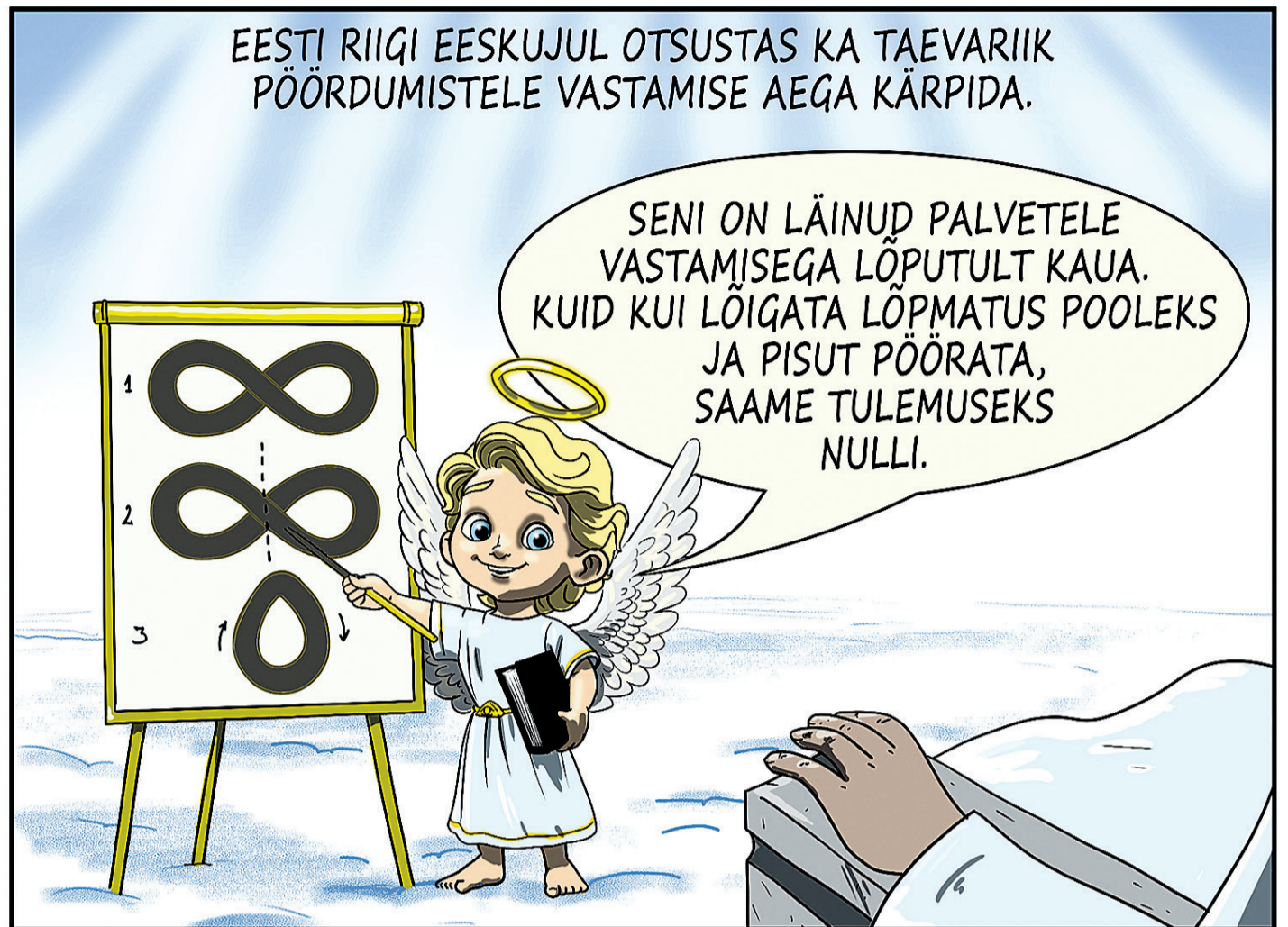
● LAUSELAEN

„Gurmeeturg on mõeldud ägedate asjade tutvustamiseks.”

Gurmeeturgu korraldava Kodukant Läänemaa koostööprojektide koordinaator Kai Kulbok. Lääne Elu, 29. august 2024

NÄDAL

2024

Vene vägedede lahkumine ja reetur Lennart Meri

Väga sageli nimetatakse sündmusi ajaloolisteks, aga vaid vähesed neist peavad ajaproovile ka tegelikult vastu.

Augusti lõpus 1994 toimus tõesti ajalooline sündmus – Eestist lahkusid lõplikult viimased Vene Föderatsiooni väed.

30. augustil 1994 kirjutas Päevaleht loos „Viimane Vene sõjamasin lahku Eestist täna”, et päev varem sõitis minema viimane Eestist lahkuv raudtee-ešelon Vene sõjaväe varaga. Kloogalt teele asunud rong koosnes 55 vagunist, neist 20 olid kinnised transportvagunid, 33 lahtised platvormvagunid ja kaks reisivagunid. Ešelonis oli Venemaa 144. motolaskurdiviisi tehnika ja vara, samuti mõningad Vene sõjaväelaste isiklikud autod. Üle 2000 tonni kaaluv ešelon tuli Kloogalt Tallinna toimetada kahe veduriga.

See viimane ešelon pakkus külalaga sümbolväärtusega olupildikesi. Enne Eestist lahkumist seisid ešelon üle kahe tunni Orava jaamas. Päevaleht kirjutas: „Eesti tollitöötajate sõnul võtsid viimased lahkuvad sõjaväelased Eestist veel, mis võtta said. Nimelt varastasid Vene sõjaväelased Orava jaama lähedal asuvalt põllult kapsaid ja laadisid neid ešelonis seismise ajal vagunitesse. Tolli sõnul lehvib ühest vagunist „bravuurselt” välja endine Eesti NSV riigilipp.”

30. augustil lahkus Paldiski Lõunasadamast Kaliningradi suunas viimane Vene transpordilaev, millele oli laaditud 18 Ämari sõjaväelennuväljalt pärit veoautot.

Samuti 30. augusti hommikul võttis kaitseministeerium üle Tallinnas Kaarli pst 8 ja 10 asunud Vene mereväe Balti laevastiku staabihoone kompleksi. Need hooned kuulusid õigusjärgselt kaitseleidule, kuna kuni 1940. aastani asus seal kaitse-

HANNES RUMM
kolumnist

liidu peastaap ja kaitseleidu Tallinna maleva staap.

Ämari lennuväljal tegutseb nüüd punakotkaste asemel NATO lennuväli, mis on Eesti kaitsmiseks ülioluline, ning kaitseleidu peastaap asub Tallinna südames taas aadressil Kaarli puistee 8.

Tõsi, Paldiskisse jäid veel veidi üle aastaks Vene sõjaväelased demonteerima tuumaallveelaevade õppekeskust. Aga juba 15. oktoobril 1994 sõitis Paldiskist Venemaale erirong õppekeskuse tuumareaktori kütusevarrastega ja Eesti vabanes nendega kaasnevatest riskidest ja vastutusest. Kindlasti oli Vene vägede lõplik lahkumine Eestist paratamatus, sest nad tõmmati tagasi ka teistest riikidest. Lahkumine Eestist venis, sest Venemaa oli sel ajal verivaene riik ja kodumaale naasvaid arvukaid väeosi koos pereliikmetega polnud kuhugi panna. Seepärast pressiti läänelt välja abi neile uue elamispinna ehitamiseks, selle projekti pealt teenisid korralikult ka mitmed tänini edukad Eesti ehitusettevõtjad.

Teisalt venitas Venemaa vägede väljaviimisega, sest võrral territooriumil asuvad väed võimaldasid Balti riike survestada. Nii kujunes 1994. aasta suvel haruldane olukord, kus Vene vägede väljaviimisega Eestist tegeles isiklikult USA president Bill Clinton,

● Lahkumine Eestist venis, sest Venemaa oli sel ajal verivaene riik ja kodumaale naasvaid arvukaid väeosi koos pereliikmetega polnud kuhugi panna.

avaldades selleks järjepidevalt survet Venemaa kolleegile Boriss Jeltsinile.

26. juulil sõlmis president Lennart Meri, kelle saatjate hulka kuulusid välisminister Jüri Luik ja suursaadik Mart Helme, Moskvast lepingud Vene vägede väljaviimiseks isiklikult president Jeltsiniga. Vene poole soovil allkirjastati ka Eestis elavate Venemaa sõjaväepensionäride ja nende pereliikmete sotsiaalsete tagatiste kokkulepe ja Paldiski tuumareaktori demonteerimise lepe. Eestis elas toona 10 517 sõjaväepensionäri ja nende perekonnaliiget, kellest vaid 1778 olid nooremad kui 50 eluaastat.

Tagantjärele tundub see mõistlik kompromiss, aga tookord said nii president Meri kui ka Mart Laari juhitud valitsus nende lepingute eest opsioonilt kõvasti söimata. Ohtu nähti selles, et sõjaväepensionäre saab ära kasutada Eesti riikluse õõnestamiseks, aga ka selles, et Paldiskis toimetatud veel aasta Vene sõjaväelased.

Ajaleht Postimees süüdistas oma juhtkirjas president Merit suisa riigireetmises: „Praegu pole küll veel täpselt teada, mis vahenditega Jeltsin Meri nurka surus, kuid nurka ta suruti. Ehk pandi Lennart Georgevitši ette lauale KGB dokumendid, mille olemasolust ta ise pole rääkinud ning millest avalikkus ei sõandanud rääkida. Isegi lepinguid lugemata on selge, et Eestilt kooriti seitse nahka.”

Ükski oht, mida suure suuga 1994. aastal president Merile ja valitsusele ette heideti, pole teostunud. Mis teostas, et poliitika saavad sageli kehkenpüksidelt ebaõiglaselt söimata tööised riigimehed.

● REFORM, MILLEST RAHVAS ARU EI SAA

Oru rahvas on osavallavanemate kaotamise vastu

Kolmapäeval Oru kultuurisaalis toimunud avalikul arutelul, kuidas mõjutab osavallavanema ametikoha kaotamine kogukonna elu, olid kokkutulnud üksmeelselt osavallavanemate kaotamise vastu.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

Kultuurisaali tuli ligi 30 huvilist, kellest enamik ütles arutelu lõppedes, et nad ei toeta vallajuhtide senisel kujul esitatud ettepanekut valla põhimääruse muutmiseks. Senine ettepanek näeb ette osavallavanemate kaotamist ja selle asemel kahe piirkonnajuhi ametisse panemist.

Arutelu järel pidas oma koosoleku ka Oru osavallakogu. Ka seal oldi üsna üksmeelselt praeguse eelnõu vastu – seitsmest kohal olnud osavallakogu liikmest oli vallavanem Janno Randmaa esitletud eelnõu poolt vaid üks.

„Mulle meeldis, et palju rahvast oli arutelul kohal, mis näitab, et see [osavallavanemate kaotamine] läheb inimestele korda,” ütles Oru osavallakogu esimees Elle Ljubomirov neljapäeval eelmisel õhtul toimunud tagasi vaadates. „Arutelul toodigi need nõrgad kohad välja. Ei saa suhtuda nii, et tava kodanikke ei huvita või et nad ei saa aru. Niimoodi [avalike koosolekutena] tegelikult peaksid selliseid suuri asju ajama.”

Kolmapäeval arutelul esitles vallavanem Janno Randmaa, nii nagu ta oli seda teinud ka läinud neljapäeval Kullamaal nelja osavallakogu ühiskoosolekul, ettepanekuid valla põhimääruse muutmiseks.

Randmaa sõnul pole praegune kaheksa osavalla süsteem Lääne-Nigula valla valitsemist tõhusamaks muutnud. „Olulist kaasatust see kaasa ei toonud, kuigi olid osavallavanemad, osavallakogud,” tõdes Randmaa. „See näitab, et midagi peaks teistmoodi olema.”

50 inimese maksuraha

Arutelu juhtinud Ljubomirov nentis, et tema arvates on osavallavanemate kaotamine poolik lahendus. „85 000 eurot (mis hoitakse valla eelarves osavallavanemate palga arvelt kokku – toim) on valla eelarves 0,5 protsenti. Minu jaoks on see natuke väike,” lausus Ljubomirov.

„See summa pole suur, aga see on vaba raha, millega on võimalik puuduolevaid kohti motiveerida,” vastas Randmaa.

„Mitme Läänemaa keskmist palka saava inimese aasta maksuraha see oleks?” küsis vallavanemat kaitsma tõtanud volikogu esimees Mikk Lõhmus. Tema sõnul on Läänemaa keskmis-

Ettevõtja Koit Uus ütles, et kui kogukonnas avastatakse probleem, on kuri karjas, sest keegi on midagi tegemata jätnud. URMAS LAURI

ne palk 1548 eurot ning 85 000 eurot saaks kokku 49–50 inimese maksurahast. „Kas seda on vähe või palju?”

Vallavanem Randmaa ütles, et esimese hooga oli osavallavanemate loobumine planeeritud järgmise aasta 1. jaanuarist. Muudatuse tegemiseks peab tema sõnul arvestama poole aastaga. Mida pikemalt arutelusid teha, seda kaugemale tähtaeg nihkub. „Ühel hetkel jõuame valimiste perioodi ja me muudkui arutame,” laiutas Randmaa käsi.

Arutelul osalenud ettevõtja Koit Uus aga tõi oma ettekandes välja, et see peakski Lääne-Nigula vallas olema järgmiste kohalike valimiste üks põhiteemadest. „Panite tähele, et kogu selles pikas jutus kogukonna mõistet praktiliselt ei kasutata,” viitas Uus nii Randmaa kui ka Lõhmuse sõnavõttudele. „Mina olen seda meelt, et Eesti vabariik on kogukondlikul printsiibil üles ehitatud ja kõige tähtsam on see, et tagada kogukonna hea toimetulek. Kui kogukondadel läheb kõik hästi, siis kuidas saab valla halvasti olla?”

Uus lähenes probleemile meditatiiviselt. „Kui on jama, tuleb sel-

geks teha sümptomid, siis pan-na diagnoos ja siis määrata ravimid,” kirjeldas ettevõtja probleemi lahendamise meetodit.

Uus sõnastas ühe võimaliku järgmiste kohalike valimiste küsimuse Lääne-Nigula vallas. „Valimisteni on jäänud aasta,” ütles ta. „Rahulikult paneks sümptomid kirja, vaidleks läbi, siis paneks diagnoosi. Ja ravi määramine toimuks kõigi valimistel osalevate jõudude pakkumisel ja rahvas [valija] otsustab. Mingit põhjust kiirustada ei ole.”

„Ma tean, et koalitsioon on pigem seda meelt, et tuleks kindlasti ära teha ja enne valimisi,” nentis Uus.

Randmaa sõnul on tema soov aruteluga edasi minna. „Minu jaoks pole nii neljaks, et see peab 1. jaanuaril [2025] juhtuma,” ütles ta. „Mis läheb meil paremaks? Sellele peab olema selge vastus,” nõudis Ljubomirov. „See, mis kasu meie saame, ei tule kuskilt välja. Tavainimene ei saa aru, mis temal paremaks läheb, kui reform on läbi.”

Ljubomirov ütles Lääne Elule, et tema hinnangul pole kõiki alternatiive läbi kaalutud. „Üks võimalus on, et kui osavallava-

nemad dubleerivad paljusid asju, oleks võinud kaaluda ka nende töökoormuse, ametijuhendite ülevaatamist.”

„Osavald ei tulnud meile kergelt,” meenutas Oru esimene osavallavanem Kadi Paaliste enne arutelu tehtud sotsiaalmeediapostitust. „Kuid sain omal nahal tunda ja kogeda, kui oluline on, et piirkonna hääl oleks esindatud.”

Volikogu on otsuses vaba

Paaliste sõnul ei tunne valla kesktstruktuuri ametnikud kohalike olusid ja inimeste liikumissuundi ega tunnet ka kogukonna olemust. „Just siin tuleb mängu osavallavanem. Tema tunnetab kogukonda, kus ta töötab, selle vajadusi, nõrkusi ja kindlasti tugevusi. Osavallavanem on kogukonna arendaja,” kirjutas Paaliste.

Osavallavanema ametikoha kaotamine tekitab Paaliste sõnul uusi probleeme. „Meie asjad seisavad taaskord riulis ning ootava aega, millal need kellegi ametniku töölauale jõuavad. Oleme seda juba näinud. Miks on meie kinnisvara – kool, lasteaed, vallamaja – sedavõrd halvasti hool-

datud? Tundub, et peremees oli päris mitu aastat kodust ära...” sedastas Paaliste.

Osavallavanema kulu on Paaliste sõnul Oru osavalla elaniku kohta 30 eurot aastas. „Jääb igaühe otsustada, kas kasu sellest ametikohast on väärt ca 30 eurot aastas inimese kohta või mitte,” tõdes Paaliste.

„Vallajuhtid said muudatuste tegemiseks rahvalt sisendit ja nii need asjad ühes demokraatlikus ühiskonnas käima peaksidki,” oli Ljubomirov arutelule joont alla tõmmates rahul. „Oli päris konstruktiivne kohtumine ja loodame, et ka vallavolikogu ei kiirusta ülejala, rahva-ku nõu pidamata sedavõrd oluliste muudatuste otsuseid vastu võtma.”

Kuidas võidakse volikogus osavallakogudes esitatud ettepanekutesse suhtuda, pole Ljubomirov sõnul võimalik ette aimata. „Osavallakogu arvamus on pelgalt arvamus,” tõdes Ljubomirov. Tema sõnul on osavallakogu või volikogu liikmel ettepanekute tegemiseks aega 6. septembrini. „Aga volikogu ei pea kellegi arvamust kuulama, kui ei taha,” ütles ta.

● LÜHIDALT

Kaire Reiljan pälvis Vabaduse Tamme-pärja aumärgi

Ajalehe Lääne Elu peatoimetajale Kaire Reiljanile ja naiskodukaitsjale Irina Fišinale andis justiitsminister Liisa Pakosta eile Vabaduse Tamme-pärja aumärgi.

Aumärgiga tunnustatakse neid, kellel on teened Eesti lähiajaloo mälestuse hoidmisel ja edasiandmisel, vabadusvõitluses ning relvastatud ja relvastamata vastupanuliikumises, samuti Eesti vabadusvõitluse ja vastupanuliikumise jäädvustamisel.

Reiljan ütles, et peab seda pigem aumärgiks Lääne Elule. „Sai ju aja-leht 35 aastat tagasi asutatudki selleks, et muinsuskaitjad ja vabadusvõitlejad sõna saaks. Seda joont ajame ka edasi ja peame oluliseks, et lähiajaloo kurbi ja ka rõõmsamaid tähtpäevi ei unustataks,” ütles ta.

Naiskodukaitsja Irina Fišina pälvis aumärgi selle eest, et tänu temale on Salme ja Karl Noore kalm Ridaal uuel kalmistul hooldatud. Fišina on septembris Puisse rannal peetava 1944. a suurpõgenemise mälestuspäeva korraldustoimkonna liige, aitab organiseerida ja läbi viia mälestusüritusi naiskodukaitsese mälestuspäeval ning küüditamise aastapäeval.

Andra Kirna

Puises kadunud Andres leiti surnuna

Politsei teatel leidsid vabatahtlikud neljapäeval Liialaiu juurest veest läinud nädalal Puises kaduma jäänud 65aastase Andrese surnukeha.

Andrese kadumisest anti politseile teada pühapäeva õhtul, kuid ta võis kodust lahkuda juba neljapäeva, 22. augusti õhtul. Kuna kadunud oli ka mehele kuuluv paat, arvati, et ta võis minna merele.

PPA lennu- ja merepääste koordinatsioonikeskuse juhtimisel alustati pühapäeva õhtul mehe ja tema paadi otsingutega. Esmaspäeva päeval leidsid MTÜ Muhu merepääste seltsi Puisse üksuse vabatahtlikud merepäästjad Liialaiu juurest kadunud mehele kuuluvat paadi, meest ennast aga mitte. Mehe surnukeha leidsid otsinguid jätkanud vabatahtlikud neljapäeva õhtul. Kaire Reiljan

Oru kooli hoolekogu kinkis lastele mänguplatsi

Reede pärastlõunal võinuks Oru kooli direktor Andres Kampmann oma koolialguse ettevalmistustööde puhkehetkel maja ees kerk-su mängida, sest kooli hoolekogu maalis asfaldiplatsile ägeda ühesveetmise ala. „See on hoolekogu kingitus lastele 1. septembriks. See on üllatus,” ütles Kampmann.

Ühesveetmise ala maalimise eestvedaja oli hoolekogu esimees kooliastme esindaja Janne Rau. Ja esimesele kooliastmele on platsi peale maalitud lausa mitu keksimängu. „See on lastele mängimise võimalus,” lausus platsi takseerima tulnud osavallavanem Jannet Loorens. Loorensi sõnul korras-tati ka kooli võimla põrand ja praegu on käsil akende värvimine.

Lisaks on Oru kooli sissepääsu ilmetu betoonmüüritis kaetud rahvariideseliku triibustikuga. Seda tegid suvel kaks õpilast oma loovtöö raames ja õpetaja Aive Nõupuu juhendamisel. „Minul on muidugi eriti soe tunne, et nad valisid Soolu triibu,” nentis Soolu elanik ja Oru kultuurisaali juht Viivika Orula.

„Kunagi, kui hakkasime rahvataantsurühmaga peole minema ja tahtsime saada ehedat kodukandi riiet, hakkasime ERMis (eesti rahva muuseumis – toim) asja uurima. Tuligi välja, et on olemas Soolu muster,” selgitas Turvalepa juurtega Kampmann. „Soolu muster on tingimatus, sest see on Turvalepa külas koitud. Tean isegi talu, kus seda tehti. Miks ta sai Soolu riideks? Sest nad kolisid Turvalepa Soolult.”

Urmass Lauri

Politsei manitseb liikluses ettevaatlikkusele

Saabuva kooliaasta eel tuletab Haapsalu politseijaoskonna piirkonnagrupi juht Indrek Tohter kõigile liiklejaile meelde, et septembri alguses muutub liiklus igal pool, aga eriti koolide juures tihedamaks.

Kui esimest korda kooli minevate laste vanemad pole veel seda teinud, siis nüüd on viimane aeg koolitee koos lapsega päriselt läbi käia. „Ja mitte ainult et läbi käia – lapsevanem peab veenduma, et

laps saab aru liiklusalukorrast ja oskab selles käituda,” ütles Tohter.

Nii lapsed ise, aga ka autojuhid peaksid Tohtri sõnul olema tavapärasest palju tähelepanelikumad, eriti koolide ümbruses. „Liiklejal, olgu ta siis juht või jalakäija, võib küll olla eesõigus, aga seda ei pea tingimata kasutama. Esmane on ikkagi tagada ohutus,” sõnas Tohter.

Põhikooliõpilastele, kes hakkavad koolis käima rattaga, tuletab

politseinik meelde, et kiiver on kuni 16. eluaastani kohustuslik ja tänaval võib sõita ikka ainult jalgrattaluba omav laps.

„Kindlasti on vaja meeles pidada, et jalgratturil ei ole ülekaigurajal sõites eesõigust. Et eesõigust kasutada, tuleb tulla rattalt maha ja minna üle täna, ratas käekõrval,” ütles Tohter. „Kõik poisid vanuses 13–15 on ikka sõitnud kambakesi koos ja vahel „nokka tõstnud”. Ja eks see jääbki nii, aga

rattatrikkide koht ei ole tänavaliikluses, samuti promenaadil, kus liigub palju jalakäijaid,” rääkis ta.

Sõidutee ületamine on Tohtri sõnul samuti asi, mis tahab liiklejatelt rohkem enesedistsipliini. „Vaadates kasvõi Posti tänavat, on tunne, et Haapsalu liiklus kulgeb ikka kuidagi kuurortlinna viisil – ega inimesed ei jälgi nii hoolega, kust nad üle täna lähevad. Kuigi seal on üldiselt kiirused väikesed, tuleb jalakäijal

ikkagi ise oma ohutuse eest vastutada,” rõhutas Tohter.

Kõige enam teevad politseinikule muret ikkagi kergliikurid ja tõuksid. „Liiga palju on näha kiivrita sõitjaid,” ütles ta. Tohter lisas, et tõuksikasutajaid tuleb ka kiita, sest võrreldes ajaga, kui tõuksid liiklusesse ilmusid, ei ole enam näha nii palju kahekesi ühel rattal sõitvaid noori.

„Olge liikluses tähelepanelikud,” rõhutas Tohter. ANDRA KIRNA

● MERI JA LÖKE

Läänemere ümber süttivad täna muinastuled

Muinastulede öö korraldajad on tänavused lõkkes pühendanud neile, kes 80 aastat tagasi pidid merd mööda läände põgenema.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Reedel oli muinastulede öö lõkkeskaardil Läänemaal ja Lõuna-Läänemaal kolm piletitiga üritust: Virtsus, Topul ja Vormsis. Kuues kohas on tasuta lõkkes.

Virtsus süüdatakse muinastulede ööl kell 20 mere ääres rannahoone juures tuleskulptuur (pildil). Skulptuuri, mille autor on arhitekt Kristjan Prii, tegid valmis Virtsu rannahoone vabatahtlikud, arhitektuuribüroo Eluruum ja Werderholmi arendus, materjaliga toetas Unolik. Virtsu

rahvamaja kutsub kuulama Toomas Lunget.

Muinastulede öö Altmäe kandis Laomäel Allika rannas algab kell 19. Tantsuks mängib ansambel Vares.

Kontserdid lõkkes juures

Topu sadamas süüdatakse juba kuuendat korda muinastulede öö lõkkes. Topu rahvas ootab külalisi Nooda maja õuel suure musta papli all. Öhtu peaesineja on selleaastase „Tähtede tähe” saate võitja Ott Lepland. Topu sadama väravad avanevad kell 17. Kell 18 astub lavale Rändaja – Indrek

Tammoja, kell 19 Lepland. Lõkkes süttib koos teiste Eesti lõksetega rannikul kell 20.30.

Vormsi saarel on muinastulede öö kontsert Hosby küla sadamakohas. Esineb Jaan Sööt.

Tasuta avalik lõkkes on kavas Nõval, kus see lõpetab rannarootsi kultuuripäeva.

Österby sadamas on samuti avalik lõkkes. Kell 21 kutsub sadamaresto kuulama Sulev Võrno muinastulede öö mõtisklusi – laule ja luulet.

Aafrika rannas Haapsalus korraldab muinastulede öö lõkkes Haapsalu vanalinna selts. „Tuleb

korralik suur lõkkes, aga seekord eeskavata,” ütles Merike Laur vanalinna seltsist. Tuli süttib Aafrika rannas, nagu mujalgi, kell 20.30.

Avalikuna on välja kuulutatud ka Loode-Hansu muinastulede öö lõkkes.

Paliveres oli muinastule kontsert päev varem – 30. augustil kell 21 andis Kuliste aasal kontserdi Läti tšellist Alexandra Stricelli.

Kaardirakendusel on mõned eralõkkes ka Läänemaal.

Muinastulede ööd tähistatakse kaardi järgi otsustades väljastpoolt Eestitki. Avalikke ja eralõk-

kes süüdatakse Lätis, Leedus, Soomes ja Rootsis. Kaugeim eralõkkes on kaardile märgitud USA idarannikul.

33 aastat tagasi

Muinastulede öö lõkkeskaarti viimased 15 aastat haldav Mairold Vaik rääkis, et tava sai alguse 1991. aastal, kui sõbrad üks ühel ja teine teisel pool Soome lahte samal ajal lõkkes süütasid.

Kui 2009 algas lõkkeskaarte kaardile kandmine, oli see Vaigu sõnul väga populaarne. „Mida aeg edasi, seda vähem on kaardile märgitud eralõkkes, aga seda

enam on neid mere ääres,” ütles Vaik. „Inimesed on üha enam hakanud hindama privaatsust,” nentis ta. Vaik rääkis, et Laulasmaal, kus ta sageli muinastulede ööl on käinud, näitab kaart ainult paari lõkkes. „Lahe kallas on aga tulesid täis. See tekitab tugeva ühtekuuluvustunde,” ütles Vaik.

„Lõpuks pole olemas õiget ega valet viisi muinastule süütamiseks. Peaasi, et on meri ja tuli,” arutles Vaik. Kui oma eralõkkes kantakse kaardile üha vähem, on ta märganud, et aasta-aastalt korraldatakse üha rohkem avalikke üritusi.

Vanalinna hariduskollegiumi muusikakooli keelpilliorkestrit juhatab Rasmus Puur (parempoolsel pildil).

Haapsalu toomkirikus kõlab Pärdi ja Inglise heliloojate muusika

Eesti eri paigust toimuvad Pärdi päevad jõuavad sopran Maria Listra ja vanalinna hariduskollegiumi (VHK) muusikakooli keelpilliorkestri kontserdiga ka Haapsalu toomkirikusse.

Kontserdil „Siluani laul” 3. septembril kell 18 kõlab Arvo Pärdi ja barokiajastu Inglise heliloojate muusika. Kava kokku pannud dirigent Rasmus Puur ütles, et teoste valimiseks andis inspiratsiooni Tõnu Kaljuste, kes on Nargenfestiivali, mille osa Pärdi päevad on, kunstiline juht. „Kaljuste tahtis kontserdikavaga teha kummaruse barokiajastu Inglise heliloojatele,” ütles Puur.

Puuri sõnul võib tunduda, et barokiajastu heliloojatel ja Pärdil ei ole palju kokkupuutepunkte. „Neid järjest kuulates on see aga teisiti. Otsestest seos on arhimandriit Sofroni ja püha Siluani kaudu,” ütles Puur.

Püha Siluani, kelle tekstile on Pärt kirjutanud kontserdile nime

andnud muusikateose, oli vene päritolu munk Kreekas Athose kloostri. Siluani mõtted kirjutatakse ja andis raamatuna välja tema õpilane, Inglismaal Essexis asuva Risti Johannese kloostri asutaja, arhimandriit Sofroni, kellega Pärt on ka isiklikult kohtunud. Siluani tekstile on Pärt loonud peale „Siluani laulu” ka ühe oma peateose „Aadama itk”.

Inglismaa ja selle muusikaga, ka uuema muusikaga, on helilooja Pärdil veel olulisi kokkupuutepunkte. Nii on teisipäevase kontserdi kavas „Cantus Benjamin Britteni mälestuseks”.

„Cantus Benjamin Britteni mälestuseks” on üks esimesi Pärdi tintinnabuli stiilis kirjutatud teoseid. Pärt soovis kaua Britteniga kohtuda, kuid Britten suri enne, kui see kohtumine teoks sai. Pärt pühendas talle selle heliteose,” rääkis Puur.

Inglise muusikaga seob Pärti veel koostöö dirigent Paul Hillie-

ri ja tema Hilliard Ensemble'iga. Üks Arvo Pärdi peateostest, 1989. aastal valminud „Miserere” on pühendatud just neile. „Paul Hillier ja Hilliard Ensemble koos Western Wind Choiriga olid ka „Miserere” esmaesitajad 1989. aastal,” ütles Puur.

Dirigent rääkis, et Pärdi muusika mõjub kuulajatele ka ilma eelteadmise või muusikalise ettevalmistuseta.

„Samuti on vanem Inglise muusika ajaproovile vastu pidanud, sest ta on olnud mõistetav igal ajal,” ütles Puur.

Puur ütles, et muusikud ootavad kohtumist Haapsalu publikuga. „Haapsallu on väga hea kontserdiga tulla. Publik on siin väga soe ja kontserdipaigad, nii toomkirik, Jaani kirik kui ka kultuurikeskus, suurepärased. Nii kontserdikorraldajad kui muusikud tunnevad end Haapsalus alati suurepäraselt,” lisas Puur.

ANDRA KIRNA

TULE UTILITAS HAAPSALU KATLAMAJA KÄIDUJUHIKS

Aita tagada Haapsalus aastaringse kaugkütteenuse osutamist.

SINU PÕHITEGEVUSTEKS ON:

- tagada efektiivne soojuse tootmine Haapsalu katlamajas
- soojusvõrgu juhtimine ja soojuse tagamine klientidele
- katlamaja seadmete remondi ja hoolduse organiseerimine
- kütuse tarne korraldamine, sh kütuse vastuvõtt ja kvaliteedi kontroll
- katlamaja operaatorite töö korraldamine ja juhendamine

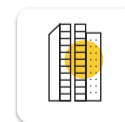
MEIEGA

- läbid tööalase väljaõppe
- teed tähtsusega tööd Eesti juhtivas ning arenevas energiaettevõttes
- teostad ennast professionaalses ja toetavas meeskonnas
- puhkad 7 lisapäeva aastas
- kõrgetasemel eesti ja hea inglise keele oskus
- B-kat juhiloa

SUL ON IDEAALED EELDUSED, KUI SUL ON

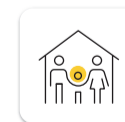
- tehniline kõrgharidus
- hea tehniline taip ja arvutikasutusoskus
- kõrge kohuse- ja vastutustunne ning hea stressi- ja rutiinitaluvus
- kiire kohanemis- ja õppimisvõime
- võime eesti ja hea inglise keele oskus
- B-kat juhiloa

Kasuks tulevad teadmised automaatikast, meeskonna- ja projektjuhtimisest ning katlakäitaja kutse olemasolu.

TÖÖKOHT JA TÖÖAEG

Töökoht on Haapsalus (Niine 34). Tööaeg on esmaspäevast reedeni, 8 tundi päevas. Valmis peab olema reageerima avariilukordadele ning vajadusel asendama operaatorit, sh öötool.

MEESKOND

Haapsalus on 8-liikmeline meeskond, sh 5 operaatorit, 2 remondilukkseppa ning osakonnajuhataja asetäitja. Operaatorite tööd korraldab käidujuht.

ARENGUVÕIMALUSED

Käidujuhina edukalt toime tulles on Sul võimalus üle võtta üksuse juhtimise ülesanded.

KANDIDEERIMINE: Saada CV koos motivatsioonikirja ja palgaootusega aadressile kerstin.piik@utilitas.ee
LISAINFO: tel 5656 1210, personalispetsialist Kerstin

www.utilitas.ee

UTILITAS
PUHAS ENERGIA

Haapsalu kergejõustikuõhtust osavõtjad.

TANEL VRIDOLIN

● JOOKSUVÕISTLUS

Kergejõustikuõhtul innustas sportlasi Urmet Uusorg

Kolmapäeval toimus Haapsalu linnastaadionil Läänemaa kergejõustikuklubi ja Lõuna-Läänemaa jalgpalliklubi ühiselt korraldatud kergejõustikuõhtu, kus osales samalt staadionilt end suurde maailma jooksnud Urmet Uusorg.

JAANUS GETREU
info@le.ee

Kaks klubi on üheskoos juba aastaid sääras ettevõtmist korraldanud. Meelde jäävaim oli neist üks esimesi, kui võisteldi lausa üheksal alal ja osales üle 80 sportlase. Võistluse korraldajad on võtnud eesmärgiks panna programmi selliseid alasid, mida väga tihti erinevatel jõuproovidel ei kohta. Nii on Haapsalus kavas olnud 3000 m takistusjooks, kolmikühpe, vasaraheide jne.

Kaks distantsi

Tänavu pakkusime noortele ja täiskasvanutele kaks jooksu – 100 m sprindi ja 400 m jooksu. Just 400 m pikk sprint oli ala, millega soovisime noored ja täiskasvanud tuua välja tavaolukorrast. Kindlasti on tegemist ühe raskema kergejõustikualaga ja see on ka jooks, mida sageli välditakse. Õhtu aga näitas, et lastele, noortele ja täiskasvanud sportlastele tuleb liht-

salt anda võimalus ja kõik saavad sellega hästi hakkama.

Korraldajad valmistasid sportlastele ka üllatuse. Kohale kutsuti just selleksaamalt staadionilt end suurde maailma jooksnud meie oma Urmet Uusorg. Uusorg on siiani kolme Eesti rekordi omanik: 600 meetris seisab tema aeg 1.17,58 aastast 1998, 1000 meetris samast aastast 2.20,49. Tänavu 10. juunil tähistas Uusorg 800 meetri jooksu Eesti rekordi 25. sünnipäeva – 1999. aastal Helsingi GP-võistlusel läbis Nõval sporditeed alustanud atleet kaks staadioniringi ajaga 1.45,87.

Võistlusõhtu oli üles ehitatud nii, et kõik sportlased läbisid esmalt 100 m distantsi. Seejärel võeti Haapsalu staadioni muruväljakul istet ja taastumisaega 400 m jooksuni sisustas Uusorg. Kõik kuulasid huviga, rahvast oli väga palju.

Uusorg rääkis läbi kogu oma sporditee, algusest peale. Kuidas tuli käia mitme kilomeetri kau-

gusele trenni, treeningutest Paralepa metsas ja Haapsalus kuni tippjooksudeni välja. Noortele oli tal aga kindel sõnum: lapsed, kes spordivad, peavad seda tegema mitmekülgset – jooksmine, pallimäng ja palju liikumist värskes õhus. Ta kutsus ka üles nutiseadmeid võimalikult vähe kasutama. Uusorg kiitis meie noori – just säärase esimeste katsetega on kõigil võimalus soovi korral astuda tippporti.

Head tulemused

Võistlusõhtul pani spordiliit Läänemaa välja eriauhinna parimale nais- ja meesjooksjale. Naistest teenis selle 11aastane Liisbeth Vridolin, kes läbis 400 m ajaga 1.18,4. Noor sporditüdruk purustas sellega ühtlasi ka Lihula kooli 45 aastat vana 11–12aastaste tüdrukute rekordi. Meestest sai Läänemaa kergejõustiku ajaloo raamatu juba veteraniseisuses Lauri Tanner, kelle ajaks mõdeti 55,1.

Võistlusõhtul tehti veel häid tulemusi. Sebastian Juhan Liiva sprintis 100 m ajaga 11,6. Ka Robin Ulla sai aja alla 12 sekundi, 11,9. Jakob Lääne läbis staadioniringi 58,9ga. Pärtel Tederov, kes võistleb U16-klassis, sprintis 100 m 13,5-ga.

Rauno Laksberg ja Markus Kalda tegid korraliku 400 m jooksu – aeg vastavalt 60,0 ja 60,2 sekundit. U14 tüdrukute jooksis 100 m Lotte Lomp ajaga 15,4. U12 poisid olid ka kõik väga tublid. Maiko Koppe ja Revo Mänd said ajaks 15,3. Romel Rio Kesküla läbis staadioniringi ajaga 1.19,8. Häid tulemusi oli teisiigi.

Ohuline oli veel see, et staadionil kohtas väga palju meie endisi Haapsalu rajooni ja Läänemaa kergejõustikutähti. Uusorust juba oli juttu, kuid lisaks olid kohal näiteks Enn Kerge, Tõnu Tiik, Väino Munskind, Urmas Koppe, Marko Ulla, Toivo Hein ja mitmed teised. Paljud aitasid ka kohtunikena võistlust läbi viia.

Lääne Elu 35. sünnipäeva-aasta puhul vaatame tagasi, mis teemad on päevakorral olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Sadas nii, et küll sai”, 30. august 1994

Pühapäeva öösel ja vastu esmaspäeva mõõdeti Lääne-Nigulas sademeid ligi 45 mm ja Virtsus 44 mm. Augustikuu norm on 76 mm ja eilseni oli sadanud kokku 61 mm, lausus Lääne-Nigula ilmajaama juhataja Kalev Kesküla. „Maa peaks vähemalt 40 cm sügavuselt märg olema,” oletas Lääne-Nigula ilmajaama tehnik Elvi Korpe eile hommikul. Tegelik mõõtmise näitas, et keskmise liivsaviimuld oli 50 cm sügavuselt vihmamärg.

Viimati tuli Lääne-Nigulas suurem sahmakas vihma 15. augustil. Siis sadas maha 12 mm. Virtsus pole suurt sadu olnud tervelt kaks kuud.

„Salaküti terassilmused tapsid kaks põtra”, 31. august 1999

Linnamäe-Riguldi tee ääres Salajõe mõisa lähedal metsas poosid salaküti üles seatud terastrossidest silmused täies jõus emase põdra ja põdravasika. Salalõksud avastasid kohalikud jahimehed, kes tundsid eelmisel neljapäeval metsatukast raipehaisu. Leiuat teatati keskkonnaosakonda. Inspektoriid leidsid järgmisel päeval 100x200 meetriselt metsatükilt üle 20 terasest silmuse.

Praeguseks on politsei teada ka kahtlusallane. Keskkonnainspektiooni inspektor Tõnis Ulm ütles, et politsei kiire ja hea töö ei oleks salaküti jälile saanud. „Silmustega püüdjad on peaaegu võimatu vahele võtta. Ta tuleb ju metsa kaks kätt taskus ja ütleb, et ei tea asjast midagi. Ainuke võimalus on tabada salapüüdja teolt või korjata piisavalt asitõendeid. See politseil õnnestus.”

„Karja pood lõpetab septembris tegevuse”, 31. august 2004

Karja pood Haapsalu vanalinnas sulgeb ukseid 12. septembril. Kolm töötajat on saanud koondamisteate ja kaupluse ruumid on müügis. Karja poe omanik Emil Perkmann hakkas küsimuse peale, miks ta poe sulgeb, naerma. „Seiske ise tagalinnas peatänaval paar tundi ja vaadake, mitut inimest te näete,” ütles ta. „Seal on mõtetu piirkond. Kõik firmad on sealt ära jooksnud ja elanikkond koosneb peamiselt pensionäridest, joodikutest ja vanematest inimestest.”

„Kõik sai alguse alkoholi müügikeelust. Sellest ajast on müük vaikselt vähenenud,” nentis Perkmann. Varem oli Karja pood avatud ööpäev ringi.

„Sukles ja Saareväli on volikogust enim puudunud”, 29. august 2009

Haapsalu linnavolikogu praeguse koosseisu suurimad puudujad on reformierakondlased Sulev Saareväli ja Urmas Sukles; keskerakondlane Jaanus Karilaid on aga ainuke, kel pole ühtki puudumist.

Saareväli ja Urmas Sukles on puudunud 14 istungilt ehk igalt kolmandalt. Saareväli on seejuures puudunud kolmelt istungilt järjest. Seadus ütleb selle kohta, et „volikogu liikme volitused peatuvad, kui ta on puudunud volikogu istungitelt kolme järjestikuse kuu jooksul, arvestamata kuid, millal volikogu istungeid ei toimunud”. Tol ajal volikogu juhtinud Arder Väli meenutas, et pidas Saareväli ja maha tõsise vestluse. Ka olnud Saareväli puudumiseks tõsine põhjus.

Volikogu kantselei andmed näitavad, et kõige kehvemad kohalkäijad on firmajuhid ja Tallinnas või veel kaugemal töötavad volikogu liikmed.

„Haapsallu võib tulla kuni 200 miljonit maksev andmekeskus”, 30. august 2014

FTR Consultants OÜ nimeline ettevõtte tahab rajada Hispaania investorite abiga Haapsallu Haava 2 ja 2a asuvale tühermaale andmekeskuse, mis võiks olla veebiserverite, mainframe-arvutite ja muud tüüpi IT-seadmete kodu. Varem on FTR Consultants teinud ettevalmistusi, et rajada Ristile ligi miljard krooni maksev golfiklubi, aga sellest pole asja saanud. FTR Consultantsi omaniku Francisco Javier Jimenez Ortiz De Artiñano sõnul on Haapsalu andmekeskuse rajamiseks sobiv koht, sest saab luua ühenduse Kärddas asuva interneti sõlmpunktiga, mida läbib merealune andmesidekaabel.

„Koolid otsisid viimase hetkeni õpetajaid”, 3. september 2019

Läänemaa koolijuhid teavad, et kuulutuste peale avaldusi ei tule ja puuduva õpetaja võib heal juhul leida vaid tutvuse kaudu. Noarootsi gümnaasiumi direktori Laine Belovasi sõnul polegi mõtet ajalehes kuulutada, sest noored neid ei loe. Kui leidubki mõni tahtja, on see enamasti sobimatu.

Belovas otsis matemaatikaõpetajat CV-keskuse portaali kaudu. Laekus kolm avaldust. „Üks oli Ukrainast, üks Sri Lankalt, üks ingliskeelne oli veel,” ütles Belovas. Ükski õpetajakandidaat ei osanud sõnagi eesti keelt. Taebala kool alustab uut kooliaastat ilma õppealajuhatajata, sest sobivat inimest pole õnnestunud leida. Konkursile laekus kaks avaldust. „Üks loobus, teine ei vasta nõuetele,” ütles Taebala kooli direktor Jaanus Mägi.

KEELETARK

Kes läheb butiikkooli?

Kohe-kohe algab uus kooliaasta. Kes aga on butiikkooli minemas?

Butiik on väike kvaliteetsete moekaupade kauplus. Keeleteadlane Tiiu Erelt on „Terminiõpetuses” (2007) kirjutanud, et „ei ole mõtet laenata prantsuse keelest sõna *boutique*, et see ära labastada kirjakujuks *putiik*. Sel juhul on parem omasõna „moepood”. Moe-

pood pole juurduanud, küll aga butiik. Butiigist on ühtlasi saanud väga populaarne liitsõna esiosa. Sõnaveebis on nii butiikmaja kui ka butiikhotell. Kuid peale nende on innukalt ja julgelt kombineeritud liitsõnu, mille üks komponent on butiik. Miks mitte minna butiikreisile või soetada butiikkodu butiiklinna, kus asub ka butiik-

kool, butiikbüroo ja butiiktanklakett. Ning butiikjõusaalis tasub proovida butiiktreeningut. Aegajalt võiks süüa butiikteenindust pakkuvast butiikkohvikus.

Lausetes esinenud kimbukest butiigi-sõnu on kasutatud kas oma toote või teenuse reklaamimisel ja tutvustamisel või on need esinenud meediatekstides.

Butiik pakub rohkelt võimalusi keele konksvingerdamiseks, oluline on, et sõnade tähendused ei jääks ähmaseks. Teisalt võib butiik olla pelgalt moesõna ja üleekspluaateeritud. Eks töö selgitab aeg.

Ilusat kooliaasta algust, sõltumata sellest, kas keegi õpib või õpetab butiikkoolis või tavalises koolis!

MONIKA UNDO

Seitsme maa ja mere taga - Shetlandil ja Orkneyl

44. osa

KAIRE REILJAN
ajakirjanik

Kirik andis nime

Orkney pealinn Kirkwall on oma nime saanud kiriku järgi, sest vananorrakeelne nimi Kirkjuvagr tähendab laheäärset pühakoda. Ometi pole linn nime saanud uhke Püha Magnuse katedraali järgi, kuigi jõudsalt kasvama hakkas asula just pärast selle rajamist 12. sajandil. Kirkwallile on nime andnud hoopis väiksem ja vanem Püha Olavi kirik, millest praeguseks pole alles enam kui kirikaia kaarvärav Bridge Streeti lähedal.

Asulat on esimest korda mainitud Orkneyinga saagas seoses sellega, et krahv Rognvald Brusson ehitas sinna 1046. aastal Püha Olavi kiriku. Päril tühjale kohale ta ilmselt seda ehitama ei hakanud, aga see, kui kaua piirkonnas on elatud, pole täpselt teada.

Püha Olavi kiriku ümber hakkas tekki-ma asula, mida nimetati Burgh. Sadakond aastat hiljem, kui ehitati Püha Magnuse katedraali, tekkis ümbruskonda teinigi asula, mis sai nimeks Laverock. Kahe asula vahel valitses rivaliteet ja kuigi ajapikku kasvasid asulad kokku, meenutab rivaalitsemist siiani jõulude ajal ja aastavahetusel mängitav tänavajalgpallimäng Kirkwall Ba'. Mehed ja poisid linnast ja kaugemalt jagatakse kaheks võistkonnaks, „uppideks“ ja „doonideks“, ning võisteldakse, kumb võistkond suudab käsitsi valmistatud nahkpalli lükata, lüüa, visata või muul moel toimetada peatänav mõlemas otsas asuvasse väravasse.

Igal juhul sai Kirkwallist norralaste võimu- ja kaubanduskeskus Shetlandil ja Orkneyl ning linn jäi selleks ka siis, kui saared läksid Šoti kuninga võimu alla. Seda, et tegemist on keskaegse kaubanduslinnaga, näitab ka katedraali ees asuv *mercato cross*, mis on šotikeelne nimi turupidamise õigust märkivatele tururistidele Šotimaa kaubalinnades.

Hoogsalt asus Kirkwall kasvama ja kaubandusest jõukust koguma 18. sajandil ning siis hakkasid kerkima kivimajad, mida on linna vanemas osas näha. Enamasti lasid need ehitada kaubanduse ja laevandusega rikkaks saanud orkneylased, kes suviti elasid maal, tal-

veks aga kolisid linna seltsielust osa saama.

Ühes või õigemini kahes sellises kokku ehitatud majas katedraali vastas asus Orkney muuseum, mille külastamine oli täiesti tasuta. Muuseumi ekspositsioon oli korralikult ja põhjalikult üles ehitatud. Arvestades Orkney paksu, kiviaega välja ulatuvat kultuurikihti, polnud imestada, et suure osa väljapanekust moodustas arheoloogia ja vanem ajalugu. Alguses püüdsin kõik sildid tähelepanelikult läbi lugeda, aga lõpuks sai jaks otsa. Sirts sai oma tiiru muuseumis minust kiiremini tehtud ja selleks ajaks, kui mina lõpetasin, oli ta juba jõudnud õues pargis istet võtta. Koukime toidupoolise kotist välja ja lasime väike-

sel einel hea maitsta.

Kõhud täis, astusime läbi kiriku taga asuvast Püha Magnuse keskusest, kus näidati veerandtunnist filmi sellest Ork-

ney kõige kuulsamast pühakust. Piletiga saanuks külastada ka kiriku kõrval asuvat krahvide paleed, aga kuna kell oli juba sealmaal, et seda hakati sulgema, piirdusime välise vaatlusega ja lonksime bussijaama poole. Olime rendiauto hommikul tagastanud ja pidime bussiga tagasi Stromnessi sõitma.

Kirkwalliski leidub armsaid kitsaid tänavaid, kuid Shetlandi pealinna Lerwickiga võrreldes pole kõrguste vahe nii suur. 2019. aastal häälutati Kirkwalli peatänav rahvahääletusel Šotimaa kõige ilusamaks peatänavaks.

Praegu on Orkney pealinnas elanikke umbes 10 000 ehk tegemist on Haapsalu mõõtu linnaga. Eks sarnane ole seegi, et vähemalt suvisel ajal liigub kesklinna tänavatel rohkesti turiste. Kui meil saavad nad enamasti maad mööda, siis Kirkwalli külastab aastas üle saja kruisilaeva. Turism on Kirkwallis oluline, aga lisaks tegeldakse seal paadiehituse ja kohalike põllumajandussaaduste töötlemisega, alates viski destilleerimisest kuni veise-liha ja juustu valmistamiseni. Suur mõju on ka linnast vaid 19 km kaugusel asuval Scapa Flow naftatööstusel.

Orkney krahvipalee varemed Kirkwallis.

KAIRE REILJAN

● TERE, KOOL!

Läänemaal heliseb tänavu koolikell üle 2500 lapsele

Läänemaa kahes algkoolis, üheksas põhikoolis ja kolmes gümnaasiumis õpib sel aastal mõnikümend last vähem kui mullu.

KAIRE ILVES
kaire@le.ee

Läänemaa suurim on Haapsalu põhikool, kus õpib tublisti üle 600 lapse. Kõige väiksem on 19 lapsega Vormsi kool. Õpilaste arv on kasvanud Taebala, Oru ja Kullamaa koolides ning Läänemaa

ühisgümnaasiumis. Mujal on õpilasi mullusest natuke vähem.

Päril esimest korda heliseb koolikell 225 pönnile. Haapsalus läheb 1. klassi 135 last ja Lääne-Nigulas 90 last. Lääneranna vallas läheb 1. klassi 41 last, neljandik neist hakkab käima Metsküla koolis.

Uue direktori käe all alustab kooliaastat Noarootsi kool, mida hakkab juhtima endine Noarootsi gümnaasiumi õppejuht ja staažikas matemaatikaõpetaja Katrin Karm.

Koole on vähem kui mullu. Nõva kool õppekohana on küll alles, aga lapsi seal ei õpetata.

Martna ja Palivere alustavad kooliaastat ühendõppeasutusena.

Lääneranna vallas tegutseb kõiki kohaliku omavalitsuse haridusasutusi ühendav Lääneranna gümnaasium. Metsküla jätkab erakoolina, kus käib 34 last. Nii palju lapsi läks seal viimati kooli 1935. aasta sügisel.

Läänemaa ühisgümnaasium

271 õpilast.

- 10. klassis 99 õpilast.
- Uus õpetaja Chris-Evelin Tibbo.
- Direktor Gina Mets-salu (pildil).
- 10. klassis õpivad terve aasta kaks vahetusõpilast Prantsusmaalt ja Saksamaalt.

Ühisgümnaasiumist kaovad suunad. Kui varem valis õpilane näiteks humanitaar- või reaalsuuna, siis edaspidi saab ta kaks korda aastas valida mooduli: komplekti aineid. Läänemaa ühisgümnaasiumi direktori Gina Mets-salu sõnul on uus süsteem paindlikum ja pakub õpilastele rohkem valikuvõimalusi.

Noarootsi gümnaasium

144 õpilast.

- 10. klassis 53 õpilast.
- Uus õpetaja Karina Kaur (matemaatika).
- Direktor Laine Belovas (pildil).

Uus matemaatikaõpetaja Karina Kaur on juba kuues Noarootsi gümnaasiumi vilistlane, kes oma kooli õpetajaks on tulnud.

Pärast pausi saab Noarootsis taas õppida maailma religioone. Septembris läbivad kõik 10.–11. klassi õpilased nädalase riigikaitsekursuse.

Kullamaa keskkool

152 õpilast.

- 1. klassis 16 õpilast.
- 10. klassis 12 õpilast.
- 10.–12. klassis 44 õpilast.
- Uued õpetajad Aire Arge (kunstõpetus, hispaania keel) ja Kreidy Naudre (kehaline kasvatus).

Direktor Kaidi Uueda (pildil). Kullamaa keskkool on Läänemaa ainus gümnaasium, mida peab kohalik omavalitsus. Noarootsi gümnaasiumi ja Läänemaa ühisgümnaasiumi pidaja on riik. Haridus- ja teadusministeeriumi hinnangul tuleks Kullamaa kooli keskkooliosa sulgeda, sest seal on liiga vähe õpilasi.

Haapsalu põhikool

641 õpilast.

- 1. klassis 46 õpilast.
- Uued õpetajad Kaidi Sits (klassiõpetaja) ja Piia Palge-Lepik (kirjanud).
- Direktor Anne Mahoni (pildil).

Haapsalu põhikool on maakonna kõige suurem kool. 7.–9. klasse on igaüht kuus-seitse paralleeli. Haapsalu põhikool on ka maakonna kõige uuem kool, mis sai valmis 2020. aasta sügiseks.

Oru põhikool

175 õpilast.

- 1. klassis 22 õpilast.
- Uued õpetajad Kertu Nõmm (klassiõpetaja), Riima Velbre (loodusõpetus) ja Age Hälvin (bioloogia ja füüsika).
- Direktor Andres Kampmann (pildil).

Oru koolis hakkab bioloogiat ja füüsikat õpetama kunagine Vormsi koolijuht Age Hälvin.

Esimest korda alustab Oru koolis kaks klassit 1. klassi lapsi.

1. septembril ootab koolimeneid üllatus: suvel rahvariidetribuliseks värvitud müüriserv peasissekäigu ees ja spordisaali põrand, mis livhiti ja lakiti suvel üle.

Martna-Palivere põhikool

158 õpilast

- (Martnas 59 ja Paliveres 99).
- 1. klassis 15 õpilast (Martnas kuus ja Paliveres üheksa).
- Uued õpetajad Eveli Pirma (klassiõpetaja), Laura Mägi (matemaatika) ja Mette Mirja Moumets (kehaline kasvatus). Uus huvijuht Anneli Villand.
- Direktor Kädy Künnap (pildil).

Seni eraldi õppeasutustena tegutsenud Martna ja Palivere põhikooli ootab ees esimene õppeaasta ühendkoolina, mis tegutseb kahes kohas: Martnas ja Paliveres.

Taebala põhikool

148 õpilast.

- 1. klassis 21 õpilast.
- Uusi õpetajaid ei ole.
- Direktor Jaanus Mägi (pildil).

Ees ootab loomemaja (vana internadiihoone) remont. Loomemajas asuvad tööõpetuse-, kunsti- ja arvutiklassid. Spordisaal saab uuel aastal uue valgustuse ja korvpallirõngad.

Kooliaias ootab ülesvõtmist esimene kartulisaa.

Ridala põhikool

136 õpilast.

- 1. klassis kaheksa õpilast.
- Uusi õpetajaid ei ole.
- Direktor Milve Viigand (pildil).

1. septembril saab Ridala kool 65aastaseks, mida tähistatakse vilistlaste kokkutulekuga oktoobris. Ridala koolijuhi Milve Viigandi sõnul on koolil umbes 700 vilistlast. Sünnipäevaks värviti üle koridorid ja ehitati koolimaja ette uus aed, sest vana oli 65aastane.

SHUTTERSTOCK.COM

Katarine Rosalie epistlid

131. osa

AIDI VALLIK
kolumnist

Epistel riigi võlakirjadest ja ainsast pääseteest

Täna tahan sind tõsiselt hoiatada, mu armas rahvas, sest Roimaerakond on välja haudunud uue salakavala plaani, kuidas meie käest veel rohkem raha kätte saada ja sotside plaani järgi omavahel ümber jagada. Küllap oled juba kuulnud või lugenud valitsuse propagandat, mille eesmärk on inimesi panna riigilt ostma niinimetatud võlakirju. Võime kõik kindlad olla, et see propaganda alles võtab tuure üles, ja veelgi enam, läheb iga nädalaga aina hullemaks.

Ma ütlen sulle, mu armas rahvas – asi pole siin ainult selles, et Roimaerakonna ja sotside ahnus on omandanud kosmilised mõtted. Tegelikult on lugu nii, et Kaja Kallas tõmbas peaministrikohtalt lahkudes ja Brüsselisse kolides nii maksumaksjal kui ka oma kaaspoliitikutel naha üle kõrvade, tegi tühjaks Roimaerakonna kassa, tegi tühjaks riigikassa, röövis sotside pangaarve tühjaks ja näpistas üht-teist ka Isamaa ja Keski tagant, kuigi neilt oli palju vähem võtta, need pole ju valitsuses. Ja kui Kaja oli kõik selle ära teinud, ilma tunnistajateta, ilma tõenditeta ja jälgi jätmata, putkas ta Brüsselisse ja peitis end sinna kümne miljoni inimese hulka ära nagu kirp põhukotti.

Ma tean seda täpselt, sest nägin seda Energiaspiraali vahendusel selgesti. See muidugi annab ka sirge seletuse, miks meedias pole Kajast juba kuu aega ei kippu ega kõppu. Ainuke info, mis sealt läbi on tulnud, on, et prouakene on puhkusel. Aga minu selgelt nägivate silmade ees oli tema tegevus nagu peo peal, ja ma pean ütleva, et oli see tal alles toimekas puhkus. Igtahes tulemus on nüüd käes, terve riik on rahast lagedaks tehtud. Ainult EKRE ei lasknud ennast üle mängida, sest meie meeste hulka kuuluvad Valgussõdalased ja Püha Perekond, kes on otseühenduses Universumi valguse jõududega – näevad kõike, kuulevad kõike, mõistavad kõike.

Nüüd oli valitsusele muidugi selge, et maksude tõstmisest ja kärbetest ei piisa enam kaugeltki. Neil on ju vaja oma raha kuidagi tagasi teenida, eks ole. Nii poliitikutel kui ka erakondadel. Ja nii mõtlesid sotsid välja võlakirjad.

Jutt on neil muidugi ilus: kuidas riik võtab inimestelt laenu ja maksab raha kahe aasta pärast protsendiga tagasi. Aga mina ütlen sulle, mu armas rahvas – ära usu hundi juttu ega hülgel pajatusi! Kes valitsusele võlakirjaga raha laenab, see sellest ilma ka jääb, sest nii kõnelevad mulle mu tarokaardid ja niisuguse nägemuse tõi Universumilt mulle tuvi Maaru. Valitsusel pole kavaski seda raha inimestele tagasi maksta. Nad valetavad meile.

Neil on plaanis hoopis pärast seda, kui inimesed massiliselt võlakirju on kokku ostnud, tekitada meelega hüperinflatsioon, mis sööb selle valitsusele nii-öelda laenatud summa nende kahe aasta jooksul peaaegu nullväärtuse peale. Praegu laenad riigile näiteks kümme tuhat eurot, aga tagasi saad kahe aasta pärast kümme senti, intressid selle sisse arvatud. Ja see on tõsi!

Meie mehed muidugi teavad seda ka ja püüavad inimesi hoiatada, aga kas te neid siis kuulate, mu armas rahvas? Koik te tahate iseoma tarkusest rikkaks saada ja loodate, et kui valitsusele laenate kümme tuhat, siis kahe aasta pärast saate tagasi kakskümmend tuhat. Sest just seda tahabki valitsus oma propagandaga teid uskuma panna, ning veelgi enam, selle intressiga tahab ta tagant õhutada ka teie ahnust, lootes, et siis laenate riigile rohkem.

Nii et kuula mind, oh mu armas rahvas, ja ära lase selle mänguga kaasa minnes ennast veel paljaks teha, kui sa juba niigi oled! Mõtle kas või ees seisva hüperinflatsiooni peale, mis on valitsuse poolt kavandatud, ja selle peale, kui kõrgeks see inflatsioon ajab kõik hinnad ning kui hädasti vajaksid sa siis oma raske tööga teenitud eurosid ja eurosentide ise oma laste toitmiseks!

Sest häda tuleb suur, mu armas rahvas. Ma näen nendele võlakirjadele järgnemas nälga, taudi, reostust ja surma. Ja Universumi inglid valavad eesti rahva saatuse pärast kibedaid pisaraid. Pane ennast valmis ja kogu varusid, selle asemel et neid roimaritele ja sotsidele omavahel jagamiseks ära anda! Veel parem, kui ka lööd oma ukseid ja aknad laudadega kindlalt kinni ja paned oma ustele tugevad lukud. Hoolitse, et sinult keegi midagi kätte ei saa, sest kahe aasta pärast võib sellest sõltuda sinu ja su perekonna elu ja surm!

Üksainuke asi võib veel siin midagi muuta ja ära hoida selle kohutava tuleviku. Nimelt see, kui Roimaerakonna ja sotside valitsus kukuks ja asemele astuksid meie mehed EKREst. Kui homme toimuksid valimised, siis oleks lootust! Aga valimisi ei tule niipea ning seepärast on ainus võimalus roimarid jõuga võimult kukutada. Kas oled valmis Valgussõdalaste juhatusel tänavatele tulema ja seda tegema? Eesti eest, oma traditsioonilise perekonna eest, oma säästude eest, meie kõigi ellujäämise eest? Vaata oma südamesse ja vasta iseendale: kas oled selleks valmis? Kas tuled seekord, kui sind kutsutakse, mu armas rahvas?

Haapsalu Viigi põhikool

91 õpilast.

- 1. klassis kaheksa õpilast.
- Uued õpetajad Hanna Tammet (klassiõpetaja-eripedagoog) ja Hanna Stiina Lepmets (klassiõpetaja).
- Direktor Kristi Kivipuur (pildil).

Viigi koolis õpivad puudega lapsed. Uueneb aastakümnetepikkune traditsioon tuua lavale näidendid. Kui varem tehti teatrit oma jõududega, siis seekord kirjutasi õpetaja Ülle Ehala sisse ka senised vaatajad: Tõru-kese lasteaiaga lapsed.

Kool tähistab algaval õppeaastal 65. sünnipäeva. Plaanis on välja anda almanahh ja korraldada konverents.

Risti põhikool

90 õpilast.

- 1. klassis 13 õpilast.
- Uued õpetajad Ruth Randdoja (matemaatika) ja Jaan Riisalu (tööõpetus).
- Direktor Kaidi Uueda (pildil).

Risti koolis on juba 20 aastat peetud salapäeva, et panna lapsi tervislikumalt toituma. Kaasa lööb terve koolipere ja lastevanemad. Otsitakse ja vahetatakse retsepte ning tehakse nende järgi salatit. Lõpuks süüakse kõik koos ära.

Noarootsi põhikool

86 õpilast.

- 1. klassis kaks õpilast.
- Uued õpetajad Karina Kaur (matemaatika) ja Karmen Vaikla (inglise keel).
- Direktor Katrin Karm (pildil).

Katrin Karm alustab Noarootsi esimest korda kooliaastat direktorina. Mõlemad uued pedagoogid on Noarootsi gümnaasiumi vilistlased ja Karmi õpilased.

Noarootsi kooli juurde kuulub õpilaskodu, kus on lapsi üle terve Eesti, sel aastal ka Ida-Virumaalt. Õpilaskodus hakkab elama 30 last.

Vormsi põhikool

19 õpilast.

- 1. klassis üks õpilane.
- Uued õpetajad Piia Uuspõld (klassiõpetaja), Sander Vaus (eesti keel ja kirjandus) ning Kristi Nõlvak (käsitöö).
- Direktor Sabine Burger (pildil).

Vormsi on maakonna kõige pisem kool. Sellest sügisest pole Vormsi koolis enam klassijuhatajaid. Iga laps saab endale mentori, kelle ta valib ise. Mentori valib laps üheks aastaks. Järgmisel aastal võib ta valida uue või otsustada, et jätkab sama mentoriga.

Haapsalu algkool

264 õpilast.

- 1. klassis 49 õpilast.
- Uus huvijuht Sandra Saarniit.
- Direktor Malle Õiglas (pildil).

1. septembriks saab valmis üuesõppeklass: läbipaistva katuse ja pinkidega varjualune. Pingid meisterdasid tööõpetuse tunnis ja kinkisid koolile kevadel algkooli lõpetanud 6. klassi poisid. Varjualune asub koolimaja taga mänguväljakul.

Uuemõisa algkool

150 õpilast.

- 1. klassis 24 õpilast.
- Uusi õpetajaid ei ole.
- Direktor Maia Tohver (pildil).

4. klassi tunniplaanis on esimest korda liiklusõpetus. Varem said lapsed käia liiklusringis. Tänavused uued ringid on kokandus ja pallimäng.

Lääneranna gümnaasium

390 õpilast

- (Lihulas 298, Kõmsil 28, Varblas 26, Koongas 21 ja Virtsus 17).
- 1. klassis 29 õpilast (Lihulas 20, Kõmsil kuus, Varblas üks, Koongas üks ja Virtsus üks).
  - 10. klassis 20 õpilast.
  - 10.-12. klassis 68 õpilast.
  - Uued õpetajad Laura Arba (abiõpetaja), Ene-Ly Juganson (kunstõpetus) ja Olavi Vainu (saksa keel). Juhiabina alustab Liisa Vaimla, arendusjuhina Tairi Tamme.
  - Direktor Rasmus Lippur (pildil).

Lääneranna gümnaasium tegutseb viies õppekohas: Lihulas, Kõmsil, Varblas, Koongas ja Virtsus. Koolijuht lubas kohal olla kõikidel aktustel.

Metsküla algkool

34 õpilast.

- 1. klassis 12 õpilast.
- Uusi õpetajaid ei ole.
- Direktor Pille Kaisel (pildil).

Metsküla tegutseb 1. septembrist era-koolina, õppemaks on 50 eurot kuus. Koolikell heliseb homme 34 lapsele. Viimati oli Metskülas nii palju lapsi peaaegu sada aastat tagasi – 1935. aastal sügisel läks seal kooli 37 last. Pärast kooli taasavamist 1989. aastal on seal igal aastal õppinud kuni 28 last.

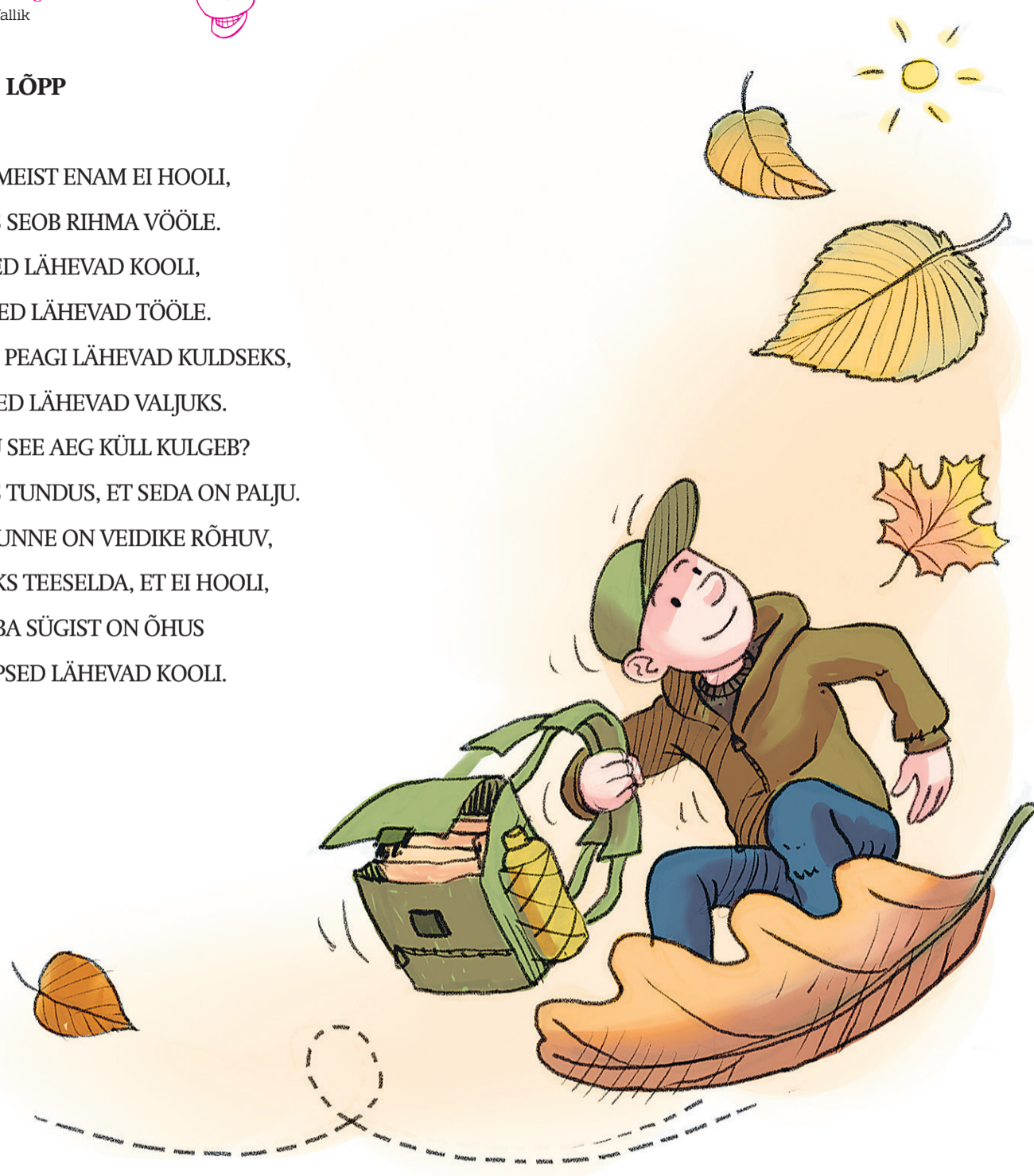

Lehm Ljudmilla lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

SUVE LÕPP

SUVI MEIST ENAM EI HOOLI,
SÜGIS SEOB RIHMA VÕOLE.
LAPSED LÄHEVAD KOOLI,
SUURED LÄHEVAD TÖÖLE.
PUUD PEAGI LÄHEVAD KULDSEKS,
TUULED LÄHEVAD VALJUKS.
KUHU SEE AEG KÜLL KULGEB?
ALLES TUNDUS, ET SEDA ON PALJU.
SEE TUNNE ON VEIDIKE RÕHUV,
TULEKS TEESELDA, ET EI HOOLI,
ET JUBA SÜGIST ON ÕHUS
JA LAPSED LÄHEVAD KOOLI.

LASTESUDOKU

		5	4		
	6			1	
2					5
3					4
	2			4	
		3	2		

SUDOKU

	8			2			4	
	9		4		5		8	
		2				9		
5			9	4	2			3
3			7	5	8			4
		6					4	
	4		5		1		9	
	2			8				1

RAHVUS	KIRGAS	EESTI END. LAULJA	HOOG, IND	PIDULIK RIETUS	TÄBAR OLUKORD (PILT.)	KAUNILT	RE-DIEES	RINGI KOLAMA	RADOON	TÄPITÄHT	... VINTER	HAKKPURU	TEAT. VIISIL PEENESTAMA	JÕGI AASIAS	KUULUJUTT	TSIVIL-RÕIVAS									
ETTE (VAN.)				EESTI END. NÄITLEJA (N+ EESN)								PRIVAAT-SFÄÄR													
ÜHIS-SÕIDUKI MARSRUUT										MADAGASKARI POOL-AHV															
EESTI END. MAADLEJA (N+ EESN)									TORGATES TUNGIMA																
P NAABER		PRANTSUSE F1-PILOOT					EESTI ANSAMBEL						TAEVASINA												
SEE TÄHENDAB			NEODÜÜM		ULATUSLIK					KÕRGAADLIK					1.	JÕGI SUUR-BRITANNIAS	ÕIGEUSU KIRIKU KÕSTER	ILMASKI	SELTSILINE	PEALINN EUROOPAS	SÕJALINE ALLIANS	KOLOONIA (ZOO.)	LAUPÄEV		
UKRAINA MAAKOOD				LÕHNATU JA MAITSETU VEDELIK				ÜLESKUTSE						SIGNAALIDE LEVIMISE TEE											
PIIRKOND LÕUNA-AMEERIKAS				MINU				BIO-POLUMEER																	
																								AVANTÜÜR	
SOOME-UGRI KEEL							KANGAS-PUUDE OSA					EESTI END. NÄITLEJA												NUDITEET	
							NÄITEKS					APLALT												... GORBAT-SOVA	
POOLAHV			HÕIGE			ASESÕNA				EESTI HELILOOJA													USA FILMI-REŽISSÖÖR		
			MOBILISIDE-SÜSTEEM			JÕGI EUROOPAS				VALGE VIIN												TERA, SEEME			
JAGU		ENNAST			PLAATINA			ULTRA-VIOLETT				HAARAMIS-VALMIS												KAKSIK-	
		INDIAAN-LANE			MEHENIMI			... MARGNA				JÕGI AASIAS											LINN EESTIS		
AKTSIA-SELTS			VULKAANILINE PLAHVATUSLEHTER			PIIRKOND							EESTI TENNISIST										TAIMESA		KELVIN
			SÕÖR (INGL)			PAPA							POOL-AASTA										BARBIE PEIKA		"ÕNNE 13" TEGELANE
MEELELISUS				NOTSU HÄÄLITSUS					JÕGI EUROOPAS SUPILUSIKATAIS															KÕMULINE JUHTUM	
				MITTE-EBA-																				ERBIUM	
TAMPIMISVAHEND				EESTI END. NÄITLEJA (EESN+N)																				OBJEKT	
				UMBES																				TÜTAR	
RÕSINE						MEHEKIJULINE TUGISAMMAS								VEO-TÖOLINE											SAAR OKEAANIAS
																									SENT

Eelmise nädala vastus: Virtsu linnus sai lipumasti.

E 2. september

00:25 Kümme kaadrit
01:10 Hakkab jälle pihta
01:45 ERR.ee uudised
06:00 Ühe pere muusika
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Kalale Korzetsiga
12:00 Joanna Lumley Jaapanis
12:45 Kutsuge ämmaemand
13:35 Minu pere
14:05 Suus sulav Eesti
14:35 Helistage mu agendile!
15:35 Sūdameasi
16:30 Õnne 13
17:00 Aktuaalne kaamera
17:05 Minu pere
17:35 Kutsuge ämmaemand
18:30 Aktuaalne kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Hapud kurgid 2024
20:30 Osoon. Mesilaste sala-
maailm
21:00 Aktuaalne kaamera
21:30 Sport
21:40 Välisilm
22:10 Taylor Swifti Ameerika
23:05 Isa Brown
23:50 Ringvaade

00:30 Kuninga kõne 02:45 Galveston 04:30 Meie aasta Indias. Viimane!
05:25 Postimees.ee 06:00 Suverepor+ 06:30 Telehommik 09:05 Nutikas Eesti 09:35 Telehommik 12:25 Kui vana ma olen? 13:25 Kodus ja võõrsil 13:55 Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema 14:55 Vana silla saladus 15:55 Armastuse hind 16:55 Mägidoktor 18:00 Hudson ja Rex 19:00 Reporter 20:00 15 küsimust 20:30 Kuuurija. Uus hooaeg! 21:30 Estonia 22:30 Meie aasta Indoneesias 23:30 NCIS: Kriminalistid

06:30 Turbo K.I.I.R.E 07:00 Leo da Vinci 07:20 Leo da Vinci 07:50 Kirgeded torm 09:05 Võidustuudio 10:05 Kahevõitlus 10:45 Kevade 12:55 Suur seiklus 14:00 Del Monte pärand 15:05 Sajandi armastus 16:15 Kirgeded torm 17:25 Kaks Kanget Jaapanis 18:30 Tunnikontroll 19:00 TV3 uudised 20:00 Sügis Kolmes 21:00 Report 21:30 Kingsman: Salateenistus 00:20 Depoo 19 01:20 Sügis Kolmes 02:20 Külmavereline 04:15 TV3 uudised 05:10 Kirgeded torm

00:55 Õised lood 01:25 Lennud 01:57 ERR.ee uudised 07:00 Hei, turbod! 07:10 Mikk-Mikk ja seenerahvas 07:20 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 07:45 Minu rüütel ja mina 07:55 Pörsas Peppa 08:00 Karu Karla 08:05 Pörsas Peppa 08:10 Angelo reeglid 08:20 Öö märguasi muuseumis 08:55 Rändude aeg. Karl-Mathias Saarse ja Mikk Dede 09:00 EV100. Juude muinastulede ööl 10:00 Uudishimu tippkeskus 10:30 Meie hõimlased 10:55 31. jaoskond 11:20 31. jaoskond 11:40 Ma armastasin sakslast 12:30 Ma armastasin sakslast 13:10 Sajand kunstilööklad 14:05 Võimas Viru Laul 15:05 Uue aja asjad 15:20 Leitudes Eestit 15:25 Mina ka 15:30 Ninjakunstnik 16:00 Ella, Oskar ja Huu. Seersant Muskel ja doktor Tomat 16:23 Loomalood 16:25 Kapten Stella 16:30 Ella, Oskar ja Huu 16:40 Vägev värk! 16:45 Anna ja sõbrad 16:50 Pips ja Popi 17:00 Indiaanipoiss Yakari 17:10 Hei, turbod! 17:25 Pörsas Peppa 17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 17:50 Angelo reeglid 18:00 Mina ka 18:05 Pörsas Peppa 18:09 Kriipsu Juku kodu 18:10 Claude 18:20 Zorro seiklused 18:45 Uudishimu tippkeskus 19:15 Aktuaalne kaamera 19:30 Meie hõimlased 20:00 Moodsa aja geniaalsed alustalad 20:50 Metsikud bitid 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Kirjanduse aeg 2024 22:25 Aita mul seda iseteha. Montessori meetod 23:25 Naised

T 3. september

00:55 Sūdameasi
01:45 Helistage mu agendile!
02:45 Suus sulav Eesti
03:10 Ajavaod. Ærimehed
03:44 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Osoon. Mesilaste sala-
maailm
12:00 Eesti lood
12:30 Maahommiku lood
12:45 Kutsuge ämmaemand
13:35 Minu pere
14:05 Suus sulav Eesti
14:35 Helistage mu agendile!
15:35 Sūdameasi
16:30 Õnne 13
17:00 Aktuaalne kaamera
17:05 Minu pere
17:35 Kutsuge ämmaemand
18:30 Aktuaalne kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Impulss
21:00 Aktuaalne kaamera
21:30 Sport
21:40 Esimene stuudio
22:05 Töeline armastus
22:50 Kirjanduse aeg 2024
23:45 Isa Brown

00:25 Keisrinna 01:35 Valelikud võrgutajad 02:30 Hudson ja Rex 03:25 NCIS: Kriminalistid 04:20 Keisrinna 05:30 Reporter 06:30 Telehommik 09:05 15 küsimust 09:35 Telehommik 12:25 Kuuurija. Uus hooaeg! 13:25 Kodus ja võõrsil 13:55 Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema 14:55 Vana silla saladus 15:55 Armastuse hind 16:55 Mägidoktor 18:00 Hudson ja Rex 19:00 Reporter 20:00 15 küsimust 20:30 Täistund 21:30 Estonia 22:30 Krimi 23:00 Meie aasta Indoneesias

07:00 Leo da Vinci 07:20 Leo da Vinci 07:50 Kirgeded torm 09:05 Võidustuudio 10:05 Tunnikontroll 10:45 Suvi 12:50 Sügis Kolmes 14:00 Del Monte pärand 15:05 Sajandi armastus 16:15 Kirgeded torm 17:25 Kaks Kanget Jaapanis 18:30 Tunnikontroll 19:00 TV3 uudised 20:00 Kõige parem sõber 21:05 Mehe raev 23:45 Will ja Grace 00:15 Will ja Grace 00:45 DeLoreani Löks 03:15 Kõige parem sõber 04:15 TV3 uudised 05:10 Kirgeded torm

00:55 Kadunud prints 02:37 ERR.ee uudised 07:00 Hei, turbod! 07:10 Loomalood 07:15 Pips ja Popi 07:20 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 07:45 Claude 07:55 Pörsas Peppa 08:00 Mina ka 08:05 Zorro seiklused 08:25 Anna ja sõbrad 08:35 Ella, Oskar ja Huu. Seersant Muskel ja doktor Tomat 09:00 Ringvaade 10:00 Uudishimu tippkeskus 10:30 Meie hõimlased 10:55 31. jaoskond 11:20 31. jaoskond 11:40 Imet tabamas 12:40 Isa Nikodemus 13:20 Babylon Pärnu ja Kristjan Järvi 14:20 Muhu: ätsed ja roosid 15:20 100 spordihetke 15:30 Ninjakunstnik 16:00 Ella, Oskar ja Huu. Kingijäht 16:20 Puuonni lood 16:30 Idefix 16:40 Vägev värk! 16:45 Anna ja sõbrad 16:50 Pips ja Popi 17:00 Indiaanipoiss Yakari 17:10 Hei, turbod! 17:20 Pörsas Peppa 17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 17:50 Angelo reeglid 18:00 Floor paneb reeglid paika! 18:05 Swang 18:20 Zorro seiklused 18:45 Uudishimu tippkeskus 19:15 Kultuuriuudised 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Meie hõimlased 20:00 Shakespeare. Geeniusse kujunemine 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Eesti lood 22:00 Vaala maitse 23:25 Välisilm 23:55 31. jaoskond

K 4. september

00:30 Ringvaade
01:30 Sūdameasi
02:20 Helistage mu agendile!
03:20 Ajavaod. Ærimehed
03:50 Esimene stuudio
04:15 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 Hapud kurgid 2024
12:00 Kirjanduse aeg 2024
12:55 Kutsuge ämmaemand
13:45 Minu pere 14:15 Suus sulav Eesti 14:45 Töeline armastus 15:35 Sūdameasi 16:25 Õnne 13 17:00 Aktuaalne kaamera 17:05 Minu pere 17:35 Kutsuge ämmaemand 18:30 Aktuaalne kaamera 19:00 Ringvaade 20:00 Leiuurk 20:05 Pealtnägija 20:55 Head saated iga päev 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Sport 21:40 Esimene stuudio. Parlamendierakondade suur debatt 22:40 NOEP: Esimene staadion 23:45 Salme viikingid

00:00 NCIS: Kriminalistid 00:55 Tapja lummuses 01:50 Valelikud võrgutajad 02:45 Hudson ja Rex 03:40 NCIS: Kriminalistid 04:35 Tapja lummuses 05:30 Reporter 06:30 Telehommik 09:05 15 küsimust 09:35 Telehommik 12:25 Täistund 13:25 Kodus ja võõrsil 13:55 Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema 14:55 Vana silla saladus 15:55 Armastuse hind 16:55 Mägidoktor 18:00 Hudson ja Rex 19:00 Reporter 20:00 15 küsimust 20:30 MasterChef Eesti ja Rex 21:30 Estonia 23:00 Meie aasta Indoneesias

07:00 Leo da Vinci 07:20 Leo da Vinci 07:50 Kirgeded torm 09:05 Võidustuudio 10:05 Tunnikontroll 10:50 Sügis 12:55 Kõige parem sõber 14:00 Del Monte pärand 15:05 Sajandi armastus 16:15 Kirgeded torm 17:25 Kaks Kanget Jaapanis 18:30 Tunnikontroll 19:00 TV3 uudised 20:00 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda 21:00 Võimalikvaid Tiktokis 21:35 Ma pääsesin Estonia katastroofist 22:35 Litsid 23:40 Midwaylahing 02:15 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda 03:10 Võimalikvaid Tiktokis 03:40 Tunnikontroll 04:15 TV3 uudised 05:10 Kirgeded torm

00:15 31. jaoskond 00:35 Täiulik patsient 02:50 ERR.ee uudised 07:00 Hei, turbod! 07:10 Indiaanipoiss Yakari 07:20 Pips ja Popi 07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 07:50 Floor paneb reeglid paika! 08:00 Idefix 08:10 Angelo reeglid 08:20 Zorro seiklused 08:40 Pörsas Peppa 08:45 Pörsas Peppa 08:50 Anna ja sõbrad 09:00 Ringvaade 10:00 Uudishimu tippkeskus 10:30 Meie hõimlased 10:55 31. jaoskond 11:15 31. jaoskond 11:40 Omavahel 11:45 Naerda või mitte naerda... 12:10 Mäng 14:00 Otse uudistemajast 14:30 Impulss 15:30 Ninjakunstnik 16:00 Abimehed galaktikast 16:10 Ernest ja Celestine 16:20 Puuonni lood 16:30 Idefix 16:40 Zorro seiklused 16:50 Söögitegemise tango. Telefilmist Nöbinina 18:45 Uudishimu tippkeskus 19:15 Kultuuriuudised 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Meie hõimlased 20:00 Karubande Skandinaavia laantes 20:50 Metsikud bitid 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Lõpetamata linn 22:00 Babülon-Berliin 22:50 Babülon-Berliin 23:40 Otse uudistemajast

N 5. september

00:15 Ringvaade
01:15 Sūdameasi
02:10 Suus sulav Eesti
02:40 Ajavaod. Ærimehed
03:09 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:35 Esimene stuudio. Parlamendierakondade suur debatt 12:35 Kutsuge ämmaemand 13:30 Minu pere 14:00 Hercule Poirot 15:35 Sūdameasi 16:30 Õnne 13 17:00 Aktuaalne kaamera 17:05 Minu pere 17:35 Kutsuge ämmaemand 18:30 Aktuaalne kaamera 19:00 Ringvaade 20:00 OP 8, 199 20:55 Märdi ja Oti Tartu 2024 kultuurikalender 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Sport 21:40 Esimene stuudio 22:05 Rauatalsutajad 22:35 Hämmastavad hotellid 23:25 Pealtnägija

00:00 NCIS: Kriminalistid 00:55 Tapja lummuses 01:45 Valelikud võrgutajad 02:40 Hudson ja Rex 03:35 Tapja lummuses 04:30 NCIS: Kriminalistid 05:25 Postimees.ee 05:30 Reporter 06:30 Telehommik 09:05 15 küsimust 09:35 Telehommik 12:25 Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema 14:55 Vana silla saladus 15:55 Armastuse hind 16:55 Mägidoktor 18:00 Hudson ja Rex 19:00 Reporter 20:00 15 küsimust 20:30 Kupli all 21:30 Estonia 22:30 Meie aasta Indoneesias 23:30 James May: meie mees Jaapanis

07:00 Leo da Vinci 07:20 Leo da Vinci 07:50 Kirgeded torm 09:05 Võidustuudio 10:05 Tunnikontroll 10:40 Suur lotokolmapäev: Rooside sõda 11:45 Litsid 12:55 Ma pääsesin Estonia katastroofist 14:00 Del Monte pärand 15:05 Sajandi armastus 16:15 Kirgeded torm 17:25 Kaks Kanget Jaapanis 18:30 Tunnikontroll 19:00 TV3 uudised 20:00 Kaks Kanget Kaukaasias 21:00 Kättemaksukontor 22:05 Nüüd sa näed mind 00:40 Löks 01:40 Riviera 02:40 Equalizer 03:40 Tunnikontroll 04:15 TV3 uudised 05:10 Kirgeded torm

00:10 31. jaoskond 00:30 31. jaoskond 00:55 Armastus tuleb hiljem 02:21 ERR.ee uudised 07:00 Hei, turbod! 07:10 Abimehed galaktikast 07:20 Indiaanipoiss Yakari 07:35 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 07:55 Floor paneb reeglid paika! 08:05 Idefix 08:20 Zorro seiklused 08:40 Anna ja sõbrad 08:45 Mikk-Mikk ja seenerahvas 09:00 Ringvaade 10:00 Uudishimu tippkeskus 10:30 Meie hõimlased 10:55 31. jaoskond 11:20 31. jaoskond 11:40 Näitleja 12:25 Shakespeare. Geeniusse kujunemine 13:20 Eesti lood 13:50 Esimene stuudio 14:19 ERR.ee uudised 15:30 Ninjakunstnik 15:55 Piip ja Tuut. Kuule tüüp 16:00 Lassie 16:25 Kõlakoguja 16:30 Väike noid Zouk 16:40 Väike täitsa suurpoiss 16:45 Anna ja sõbrad 16:50 Lehm Liselotte 17:00 Mikk-Mikk ja seenerahvas 17:10 Hei, turbod! 17:20 Pörsas Peppa 17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 17:50 Lammas Shaun 18:00 Neli ja pool sõpra 18:20 Muumioru lood 18:45 Uudishimu tippkeskus 19:15 Kultuuriuudised 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Meie hõimlased 20:00 Loomade salaalu 20:50 Metsikud bitid 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Jalgpalli Rahvuste liiga 23:50 31. jaoskond

R 6. september

00:15 Ringvaade
01:15 Sūdameasi
02:05 Ajavaod. Ærimehed
02:30 Esimene stuudio
02:57 ERR.ee uudised
05:45 Ringvaade
06:45 Terevisioon
09:10 Terevisioon
11:30 OP
12:25 Pealtnägija tähed
12:45 Kutsuge ämmaemand
13:35 Minu pere
14:05 Taas kord June
15:40 Sūdameasi
16:30 Õnne 13
17:00 Aktuaalne kaamera
17:05 Minu pere
17:35 Kutsuge ämmaemand
18:30 Aktuaalne kaamera
19:00 Ringvaade
20:00 Siin me oleme
20:30 Maitse sünd
21:00 Aktuaalne kaamera
21:30 Sport
21:40 Kuld
22:40 Kuld
23:35 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed

00:30 CSI: Vegas 01:25 Tapja lummuses 02:20 Valelikud võrgutajad 03:15 Hudson ja Rex 04:10 Tapja lummuses 05:00 Postimees.ee 05:30 Reporter 06:30 Telehommik 09:05 15 küsimust 09:35 Telehommik 12:25 Kupli all 13:25 Kodus ja võõrsil 13:55 Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema 14:55 Vana silla saladus 15:55 Armastuse hind 16:55 Mägidoktor 18:00 Hudson ja Rex 19:00 Reporter 20:00 Vösa Lähis-Idas 20:30 Reede ÖHTU Robiga! 22:00 Charlie inglid

07:00 6 kangelast 07:35 Jänku Juss 07:50 Kirgeded torm 09:05 Võidustuudio 10:05 Tunnikontroll 10:40 Löks 11:45 Kättemaksukontor 12:55 Kaks Kanget Kaukaasias 14:00 Del Monte pärand 15:05 Sajandi armastus 16:15 Kirgeded torm 17:25 Kaks Kanget Jaapanis 18:30 Tunnikontroll 19:00 TV3 uudised 20:00 Kõige parem sõber 21:00 KolmeDok: Mees nimega Ant Nurhan 22:00 Nüüd lähed sõjak 02:45 Kõige parem sõber 03:40 Tunnikontroll 04:15 TV3 uudised 05:10 Kirgeded torm

00:10 31. jaoskond 00:35 Babülon-Berliin 01:20 Vaala maitse 02:40 Õised lood 03:20 ERR.ee uudised 07:00 Hei, turbod! 07:10 Mikk-Mikk ja seenerahvas 07:20 Kõlakoguja 07:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 07:50 Väike noid Zouk 08:00 Lehm Liselotte 08:10 Lammas Shaun 08:15 Pörsas Peppa 08:20 Väike täitsa suurpoiss 08:25 Anna ja sõbrad 08:30 Lassie 08:55 09:00 Ringvaade 10:00 Uudishimu tippkeskus 10:30 Meie hõimlased 10:55 Moodsa aja geniaalsed alustalad 11:50 Souli lapsed 13:50 Eesti lood 13:35 Esimene stuudio 14:05 ERR.ee uudised 15:30 Operatsioon Ai 16:00 Lassie 16:25 Kõlakoguja 16:30 Väike noid Zouk 16:40 Väike täitsa suurpoiss 16:45 Anna ja sõbrad 16:50 Lehm Liselotte 17:00 Mikk-Mikk ja seenerahvas 17:10 Hei, turbod! 17:25 Pörsas Peppa 17:30 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood 17:50 Lammas Shaun 18:00 Neli ja pool sõpra 18:20 Muumioru lood 18:45 Uudishimu tippkeskus 19:15 Kultuuriuudised 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Meie hõimlased 20:00 Alexander Armstrongi polaarseiklus 20:45 Head saated iga päev 20:50 Kõlakoguja 21:00 Aktuaalne kaamera 21:30 Namaste 22:00 Ässade äss 23:45 31. jaoskond

L 7. september

00:10 Ringvaade
01:10 Sūdameasi
02:00 Töeline armastus
02:45 Ajavaod. Ærimehed
03:15 ERR.ee uudised
07:00 Osoon. Mesilaste sala-
maailm
07:30 Salme viikingid
08:00 Metslased
08:30 Hakkab jälle pihta
09:00 Prillitoos
10:00 Maahommik
10:40 Eesti lood
11:10 Pealtnägija
12:00 Kultuuriuudised. Kirjan-
dusministri juures 12:30 Näitleja
13:10 Pisuhänd 14:40 Shetland
16:35 Rauatalsutajad 17:05 Pi-
sikeste pikk reis 18:00 Route 66.
Ameerika kahel pool maanteed
18:30 Aktuaalne kaamera 18:45
Eesti mäng. ERRI eri 19:30
Elu loomaaias 20:00 Mehed,
hakkame elama! 20:30 Õnne 13
21:00 Aktuaalne kaamera 21:20
Sport. Sport 21:35 Rannahotell
22:30 Suured lapsed

00:30 #WAYF. Suve viimane pidu
02:20 Vembuendade film 04:05
Vösa Lähis-Idas 04:35 Posti-
mees.ee 05:00 Reporter 06:00
Mägidoktor 07:00 Mägidoktor
08:00 Kidzone lastehommik
–Käpapatrull 08:30 Kidzone laste-
hommik – Petronixi kaitsjad 08:45
Kidzone lastehommik – Petronixi
kaitsjad 09:00 Kidzone laste-
hommik – Monster High 09:30
Kas lõõme käd? 10:00 Naised
vormis 11:00 Politseiakadeemia
13:00 Ööküüaline. Stefan 14:00
Roaldi retked 15:00 Sūdameesoo
16:00 Kaugele siit 17:00 Talt-
sutamatu hing 19:00 Reporter+
19:30 Kuldvillak. Uus hooaeg!
20:05 Apteekeer Melchior. Viirastus
22:05 Pahad poisid

06:30 Kruudid: Perepuu 07:00
Kruudid: Perepuu 07:30 Jänku Juss
07:35 Transformerid: Earthspark
08:05 Kruudid: Perepuu 08:35
Kruudid: Perepuu 09:30 Naudime
elu 10:00 Buduaar 10:35 Nurg-
gakkivi 11:40 Suveluselased 12:45
Kättemaksukontor: Pettus 1 13:50
Ma pääsesin Estonia katastroofist:
Raivo lugu 14:50 Sügis Kolmes
15:50 Midsomeri mõrvad: Hak-
kame jahti pidama 18:00 Kõige
parem sõber 19:00 TV3 uudised
19:30 Mina, supervaras 21:35 Mis
on armastusel selle kõige pistmist?
00:00 Suudad sa mulle andestada?
02:20 Midsomeri mõrvad 04:25 TV3
uudised 04:50 Buduaar 05:15
Kõige parem sõber 06:30 Kruudid:

00:05 31. jaoskond 00:25 Babülon-Berliin 01:20 Armastus tuleb hiljem 02:45 ERR.ee uudised 07:00 Siimuke 07:05 Vahvad jänkud 07:10 Vegesaurused 07:15 Numbriklotsid 07:20 Mustrikud 07:25 Tegus Timmu 07:35 Hei, turbod! 07:45 Karumõmm Pups 07:55 Väike Ana teeb koerust 08:00 Väike Ana teeb koerust 08:05 Tuta asjad 08:10 Pörsas Peppa 08:15 Muumioru lood 08:35 Floor paneb reeglid paika! 08:45 NOVA 09:00 Minu sõber kaelkirjak 10:10 Ernest ja Celestine 10:25 Kõlakoguja 10:30 Angelo reeglid 10:35 Neli ja pool sõpra 11:00 Karubande Skandinaavia laantes 11:45 Alexander Armstrongi polaarseiklus 12:30 Lõpetamata linn 13:00 Naeroobika 14:20 Hõbepulm 14:50 Mängumõrv 16:00 ETV kuld 16:30 Namaste 17:00 Liblika süda 18:50 NOVA 19:00 Sitikas Peeter 19:10 Piip ja Tuut. Piim läks hapuks 19:15 Angelo reeglid 19:20 Laulupesa. Porilaul 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Elu allpool nulli 20:15 Elu allpool nulli 21:00 Saaremaa ooperipäevad 2024 22:00 Umberto Eco. Maailma raamatukogu 23:20 Mona Lisa

P 8. september

00:05 Vöta või jäta
01:50 NOEP: Esimene staadion
02:50 Hakkab jälle pihta
03:20 Pikk vari
04:12 ERR.ee uudised
07:00 Pisikeste pikk reis
08:00 Elu loomaaias
08:30 Hakkab jälle pihta
09:00 Ühe pere muusika
09:40 Asja lood
10:00 Hommik Anuga
11:15 Eesti mäng. ERRI eri
12:00 Vöta või jäta
13:45 Kuld
14:40 Kuld
15:40 Maahommik
16:25 Miss Marple
18:00 Maitse sünd
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Ukraina stuudio
19:15 Route 66. Ameerika kahel pool maanteed
19:45 Isa Brown
20:30 TeadusEST
21:00 Aktuaalne kaamera Nädal
21:40 Sport. Sport
22:00 Pikk vari 22:50 Shetland

01:10 Ootamatu sõprus 03:30
Reede ÖHTU Robiga! 04:50 Pos-
timees.ee 05:30 Reporter+ 06:00
Mägidoktor 07:00 Mägidoktor
08:00 Kidzone lastehommik
–Käpapatrull 08:30 Kidzone laste-
hommik – Petronixi kaitsjad 08:45
Kidzone lastehommik – Petronixi
kaitsjad 09:00 Kidzone laste-
hommik – Monster High 09:30
Kas lõõme käd? 10:00 Naised
vormis 11:00 Politseiakadeemia
13:00 Ööküüaline. Stefan 14:00
Roaldi retked 15:00 Sūdameesoo
16:00 Kaugele siit 17:00 Talt-
sutamatu hing 19:00 Reporter+
19:30 Kuldvillak. Uus hooaeg!
20:05 Apteekeer Melchior. Viirastus
22:05 Pahad poisid

06:30 Kruudid: Perepuu 07:00
Kruudid: Perepuu 07:30 Jänku Juss
07:35 Transformerid: Earthspark
08:05 Kruudid: Perepuu 08:35
Kruudid: Perepuu 09:30 Naudime
elu 10:00 Buduaar 10:35 Nurg-
gakkivi 11:40 Suveluselased 12:45
Kättemaksukontor: Pettus 1 13:50
Ma pääsesin Estonia katastroofist:
Raivo lugu 14:50 Sügis Kolmes
15:50 Midsomeri mõrvad: Hak-
kame jahti pidama 18:00 Kõige
parem sõber 19:00 TV3 uudised
19:30 Mina, supervaras 21:35 Mis
on armastusel selle kõige pistmist?
00:00 Suudad sa mulle andestada?
02:20 Midsomeri mõrvad 04:25 TV3
uudised 04:50 Buduaar 05:15
Kõige parem sõber 06:30 Kruudid:

00:15 Rolling Stones, „Sticky Fingers“, kontsert Fonda teatris 01:40 Rauaniit 02:29 ERR.ee uudised 07:00 Siimuke 07:05 Vahvad jänkud 07:10 Vegesaurused 07:15 Hei, turbod! 07:30 Numbriklotsid 07:35 Mustrikud 07:40 Tegus Timmu 07:45 Karu Karla 07:50 Rita ja Krokodill 07:55 Pörsas Peppa 08:00 Pörsas Peppa 08:05 Muumioru lood 08:30 Floor paneb reeglid paika! 08:40 Piip ja Tuut soovivad Eesti lippu kõrgel 08:45 NOVA 09:00 Liblika süda 10:50 Hei, turbod! 11:00 Elu allpool nulli 11:45 Elu allpool nulli 12:30 Loomade salaalu 13:15 Tabamata ime 14:15 Tabamata ime 15:05 Tabamata ime 16:10 Näitleja 16:50 Tom ja Fluffy 17:00 Maagiliste olendite kool 2. osa 18:45 NOVA 19:00 Prügihunt ja Superjanes 19:20 Laulupesa. Kõigil oma 19:25 Aktuaalne kaamera 19:30 Kuuuluse narrid 21:00 Mikk ka mitte. Urmas Kibuspuu, Jüri Krjukov 21

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

„See on lihtsamast lihtsam – sulatage kaks ja, kui tarvis, kolmgi münti kokku,” andis Tverdilo hüva nõu, ja rahasepp lubas ki nõnda talitada.

Arp Ihalemb arutas praost Engelberti ja kroonik Henricusega dogmaatika probleeme.

„Isa, kui palju on üks pluss üks pluss üks?” esitas Ihalemb süütu küsimuse.

„Palju,” vastas Engelbert.

„Õigus! Aga meile õpetasid taanlased, et üks pluss üks pluss üks on üks,” ütles Ihalemb.

„Taanlased, taanlased,” venitas Nevski. „Kas te teate, et Valdemar Teine Vöitja on tegelikult meie Vladimir, sündinud õigeusku minu Novgorodis.”

„Kiievis,” täpsustas bogdogeeen Bogdo.

„Noh, mis seal vahet on, kas minu Kiievis või minu Novgorodis?” ütles Nevski.

„Kummardate siin Lüübekit. Aga see on slaavlaste Buku!”

„Valdemar jälle ütleb, et Rus tähendab viikingeid või, nagu

teie ütlete – varjaage,” vastas peakuningas Hivameel. „Rus tuleb sõnast ruutsi-rootsi, mis tähendab aerutajaid. Venemaal kutsuti meid družiinaks, seal me aerutasime, kui ei olnud õiget tuult.”

„Kas te olete Valdemariga kohtunud?” üllatus Nevski.

„Ikka on ette tulnud,” ütles Hivameel.

„Mis asjus?” tahtis teada Nevski.

„Tõistes asjus,” ei hakanud Hivameel kaarte näitama.

„Mida need tannid-kannid teile õpetavad?” küsis Engelbert.

„Kuidas on õige loomi talitada,” vastas Hivameel.

„Ja mida veel?” pani vastus Engelberti imestama – peamist eluks vajalikku ei olnudki.

„Ja usku,” lisas arp Ihalemb, kes mõistis, millist vastust praost tihärra ootab.

Ei Hivameel ega Ihalemb ei hakanud rääkima, et nad õppisid taanlastelt seda, mida skandinaavlased ametlikult ei õpetanudki – nimelt viikinglikkust.

Sõdade keerises otsis siit peavarju oma üksusest maha jäänud

ja metsadesse eksinud väekarjaga Sören, kaotas pea ja südame, kui nägi Päikest – Päeva ema –, elas siin pikalt ning tegi varbokaile selgeks kõik viikingite kunsttükid. Tahtis Päikese jõuga Taani viia, kui Päike eelistas olla varbolanna.

Polnud tarvis ei vürstidel ega tartlastel kõike teada.

„Me oleme teile kogu aeg rääkinud, et taanlased valetavad,” ütles aulik ja ümar praost Engelbert, kes põlgas taanlasi nagu kõik vennad von Buxhövdnid, sellepärast, et nemand jätsid lepingutes estidega vanaeesti õiguse alles. „Ja neil pole ka elementaarseid teadmisi rehkenidusest.”

„Kui üks pluss üks pluss üks võrdub palju, siis on teil ka palju jumalaid. Vähemalt kolm –

Jumalisa, Jumalpoeg ja Püha Vaim, vahest veel keegi,” lausus Ihalemb.

„Taanlased on pealiskaudsed, ei tungi sisse,” lausus munkpreester Henricus. „Jumalad on nagu komplekt matrisõksid, Jumalpoeg käib Jumalisa sisse ja Püha Vaim Jumalpoja sisse, kusjuures Püha Vaim on neist mahult kõige suurem. Väiksema maakera sees on suurem maakera. See on tõeline ime, eks ole?”

„Kumb on ime, kas see, et ta ära mahub, või see, et teisi lõhki ei litsu?” palus Ihalemb täpsustust.

„Kõik asjad on keerulisemad, kui meie tühipaljas aru jagab. Tegelikult litsub küll, ainult et meie ei näe seda, kuna litsub transtsendentsuses. Pea, poiss, see sõna mees – transtsendentsus. Sellest algab jumalale meelepärane maailmatunnetus,” juhendas Henricus.

Hambatohtri ja timuka Unneperwe kutsus Nevski aga tööle.

„Kuule, tule meile, me vormistame sulle *gastarbeiter*’i ajutise töölepingu,” meelitas Nevski

ki Unneperwet. „Kas oled sa ikka timukas?”

„Ma olen professionaalne timukas,” kinnitas Unneperwe.

„Meil on timukaid väga-väga vaja,” ütles Nevski. „Tööpöld on tohutult lai. Meie timukad minestavad, kui verd näevad. Meil on just proffspetse tarvis. Missugune on sinu kitsas eriala?”

„Mis mõttes kitsas?” ei tabanud Unneperwe.

„Kas poimine? Või pea maha raiumine? Või mürgitamine? Teibasse ajamine? Või kahe puu vahel neljaks rebimine? Või ristilöömine? Ratta peale tõmbamine? Kägistamine? Keetmine?” seletas lahkelt Tverdilo.

„Meil Karakorumis harrastakse veel surnuks kōditamist,” haakus fakiirfilosoof Junus. „Mõna! Naera end surnuks! Kes seda ei ihkaks?”

„Omandan ka selle. Ma olen kindel, et valdan kõiki viise, mis sest, et ei ole neist ühtki veel proovinud,” tunnistas Unneperwe. „Ära tapa, ütleb pühakiri. Me oleme eurooplased, meil ei mõisteta surma.” Järgneb

● „Meil on timukaid väga-väga vaja,” ütles Nevski. „Tööpöld on tohutult lai. Meie timukad minestavad, kui verd näevad.”

SUDOKU

4		2				5			8
				9		3			
	9								3
		9	6		5	4			
	7		3		9				2
		4	7		8	6			
	4								5
			8		7				
2		7						3	1

	5		1		7				2
	7								8
			3					7	
2			7		3				6
4				9					1
7			6		4				9
			7				4		
	1								3
	8		4		5				9

KUHU MINNA

● KINO

Haapsalu kultuurikeskuses: „Ei iial enam” 31. augustil kl 13, 2. sept kl 19.30, 5. sept kl 17, 6. sept kl 19.30.
„Reagan” 2. sept kl 17, 5. sept kl 19.30, 6. sept kl 17.

● KONTSEERT

Haapsalu kultuurikeskuse ees: 1. sept kl 12 koolialguse avalöök. Eleryn Tiit.

● TEATER

Haapsalu kultuurikeskuses: 4. sept kl 19 Ugala „Uhus ja eelarvamus (justkui)”, piletid 25/20.- Piletimaailmas.

● TASUTA RAAMATUTE LAAT

Ootame kõiki laupäeval, 7. septembril kell 10–15 Haapsalu kultuurikeskuse esisele platsile tasuta raamatute laadale. Lääne maakonna keskraamatukogu

● MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum
K–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus
K–P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda
K–P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum
K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum

(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R–P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum

(Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–16. Muul ajal ette tellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum

avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com või telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum

on avatud 1. mai – 30. september T–L kl 10–17. Tel 509 9663. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum:

ekskursioonid ette teatamisega. Tel 509 9663. E-post: hanilamuuseum@laaneranna.ee.

● NÄITUSED

Keskraamatukogus (Posti 3): trepigerii seintel tervisemuuseumi näitus „Lapsesuu” avatud 28. septembrini.

Laenutus- ja lugemissaali vitriinides näitusel flamenkonukud tantsustuudio Duende kogust.

Lasteraamatukogus

(Wiedemanni 11): Tartu tantsustuudio Duende flamenkonukkude näitus 30. septembrini. Näitus „Sel päeval” 31. oktoobrini.

Haapsalu linnagaleriis

(K–P 12–18): Mart Vainre „Paintman”: maailmasina sünd ja tema ootamatu vaenlane” 1. septembrini.

Haapsalu kultuurikeskuses

(K–P 12–18): „Vaprad ja ilusad. Eesti eramuarhitektuur 1980. aastatel” 5. septembrini.

Haapsalu kunstikoolis

(Jaani 2): majagaleriis: Väandra muusika- ja kunstikooli õpilastööde näitus „Väandra väiksed kunstnikud” avatud 21. septembrini.

Hoovigaleriis:

Haapsalu kunstikooli täiskasvanud joonistajate tööde näitus avatud 7. septembrini.

Keldrigaleriis:

Larissa Ulmi näitus „Müstika” avatud 14. septembrini. Galeriid avatud K–P 12–18, al 1. septembrist T–R 14–18, L 12–16.

Lihula muuseumis:

„Visandeid baltisaksa kultuuriloost”, „Eveline von Maydell. Käärilõiked”. Näitus avatud 30. septembrini.

Asuküla raamatukogus

(Mägari küla): T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15. Riin Palloni maalinäitus „Tuultele avatud”.

Kullamaa kultuurimaja galeriis:

Eesti piibliselti näitus „Meie Isa läbi ajaloo. Kullamaa vakuraamat 500”. Näitus jääb avatuks kuni 28. oktoobrini.

Ants Laikmaa muuseumis

(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R–P kl 11–17 Tuuli Reinsoo instalatsioon „Aino Maria tuli koju!”, sissepääs muuseumipiletiga www.salm.ee. Näitus jääb avatuks kuni 29. septembrini.

Vormis rahvamajas:

Tõnu Seilenthali fotonäitus „Mune veelinnpesast”. Külustus ette teatades tel 513 7185.

● RAAMATUKOGUD

Keskraamatukogu (Posti 3) ja lasteosakond (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu

(Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K–N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu

(Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15. 30.08–08.09 SULETUD.

Ridala raamatukogu

(Kooli 1, Panga küla) E–K 10–18, N 14–19, R 10–14.

www.lib.haapsalu.ee.

Kas nägid või kuulsid midagi huvitavat?

Saada vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee

KAS LEHT EI JÕUA PIISAVALT KIIRESTI POSTKASTI?

TELLI DIGILEHT JUBA TÄNA!

Hoia end kohaliku eluga kursis – loe värsked uudiseid ja paberlehe digiversiooni, vaata galeriisid ning palju muud huvitavat Lääne Elu veebis.

Hinnad alates 1,50 €

Lääne Elu | online.le.ee

Toimetuse aadress:

Posti 30, 90504 Haapsalu.

Toimetus 473 7222,

kuulutused ja reklaam 473 7111, e-post info@le.ee, reklaam@le.ee Kodulehekülj: www.le.ee

Peatoimetaja Kaire Reiljan

Toimetajad Kaie Iives, Urmas Lauri,

Malle-Liisa Raigla, Andra Kirma

Keeletoimetaja Riina Tobias

Küljendaja-kujundaja Andrus Rebane

Reklaamitoimetaja Elina Lumeste

Kliendihaldur Mai Sarv

Väljaandja OÜ Lääne Elu: Posti 30, 90504

Haapsalu, tel 473 7222

Trükitud Printallis

Pangakontod

Swedbank EE18 2200 2210 1567 8031, SEB EE62 1010 6020 0251 5004

Kojukandeprobleemid:

tel 661 6616, info@omniva.ee.

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid toimetada ja selguse huvides lühendada ning valikuliselt honoreerida. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Kaebuste korral ajalehesisu kohta võib pöörduda Pressinõukogusse pn@eall.ee.

OST

OSTAME KASVAVAT
VÕSA ÜLE EESTI!

Lisainfo telefoni
+37256487816 või meili
info@kervil.ee teel.
KERVIL OÜ

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Auto-raadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetom), tel 473 3247 ja 507 7979.

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l /kott
KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm
võrkkotis. Tammaru Farm, info
523 8852, tg.ee.

Kuivad saare küttepuid, pikkus 50 cm. Ühe ruumi hind koos transpordiga 75.-, ilma transpordita 65.-
Info 5344 8034.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga.
Info 5687 3966,
timberexpert@online.ee.

Kuivad pakitud küttekotsid.
Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda.
Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile.
Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrise küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Otse tootjalt: puitbrikett al 23.-, turbabrikett al 210.-, premium pellet 6-8 mm al 240.-, kivisüsi, kask 30 cm 40 l al 4.- ja klotsid al 2,50. Kütteleadu24, tel 506 8501.

Müüa kuiva sangleppa. Pikkus 40 ja 50 cm. Hind 75.-/rm. 20 cm pikkused halud kotis, hind 4.- kott. Vedu alates 5 rm. E-R 9-16. Info 5668 1436.

LAAT

Haapsalu turul toimub
7. septembril kell 10-14
SUVELÕPULAAT.

Olete kõik oodatud!

Haapsalu Linnahooldus OÜ

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust ja leiame kõigile küsimustele lahendused. Tel 5632 7955 või dekkanehitus@gmail.com.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Developing Ehitus OÜ
Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail:
info@developingehitus.ee.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ, 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Ohtlike puude langetamine.
Tel 566 3296.

Viin ära vanarada, oksi, ehitusprahti, mööblit jm. Teen lammutus- ja ehitustööd, puude langetamine ja muud tööd. Tel 5802 9660.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine, remont ja rõngaste vahetamine. Kaevuümbriste ehitus ja käsi-pumpade remont. Tel 557 4792.

Õhksoojuspumbad, õhk-vesi soojuspumbad, maasoojuspumbad – müük, paigaldus ja hooldus 503 9244.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E-P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

AUTOD

Ostan teie mistahes sõiduauto, kaubiku, maasturi, mootorratta. Igas seisus ja hinnaklassis, isegi romud – olemas ka puksiir. Raha kohe kätte! Tel 5552 2223.

KINNISVARA

Anda üürile 2toaline avatud köögiga korter Tallinna mnt 2. Tel 557 2077.

Toimetused kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEATED / KONKURSID

Kuuse tänava löik (Kuuse 2 kuni Lihula mnt ristmik) on ajutiselt suletud 2.-6. septembril seoses kaevetöödega.

Vabandame võimalike ebameeldivuste pärast. Tel 554 1555.

Rannavesi Ehitus OÜ

Toimetused avatud
E-R 8.00-16.30

Reklaamisooovid:
reklaam@le.ee

Kuulutused, teated:
le@le.ee

Üldinfo:
info@le.ee

OLULISED TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet	112
Perearsti nõuandetelefon	1220
Läänemaa haigla registratuur	472 5800
Usaldustelefon	126
Lasteabitelefon	116 111
Läänemaa naiste tugikeskus	504 2300
Maanteeinfo	1247
Haapsalu linnavalitsus	472 5300

Head lapsed, lapsevanemad ja õpetajad, soovime teile ilusat õppeaasta algust!

Ole kursis Läänemaa uudistega, lehe tellimiseks võta ühendust le@le.ee

Lääne Elu

TOIDU PANK

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Läänemaa vähiühing on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

Südamlik kaastunne Helgale ja Heljule armsa õe
EVE ROBERGI
kaotuse puhul.

Endel, Sigrid, Eve, Aare, Lii, Ülo

Südamlik kaastunne
EVE ROBERGI
surma puhul.

Nikolai

Aga igaviku kaldalt kodutuled paistavad...
Lõppes naer, laul, töö, valu ja nutt.
Alles jäi elu kaunis mälestuste kett.

EVE ROBERG
Puhka rahus, kallid sõbranna! Sügav kaastunne lähedastele.

Lilli

Kas sinu vanavanematel Lääne Elu juba käib?

8. septembril on vanavanemate päev, rõõmusta omasid Lääne Elu tellimusega!

Telli veebis online.le.ee,
saada kiri le@le.ee
või tule toimetusse
Posti 30, Haapsalu

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.
E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Laulgu õrnad õhtutuuled
leinaviisi lahkumule...

Mälestame laulukaaslast
EIMAR SIKMANNI.
Avaldame südamlikku kaastunnet lahkunu lähedastele.

Lauluklubi Kuldne Sügis lauljad ja Marge

Lahkus meie ühenduse juhatase liige ja sündmuste jäädvustaja

EIMAR SIKMANN.
Sügav kaastunne omastele.

Haapsalu pensionäride ühendus

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10-15
KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor),
5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakkumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

ANDRA KIRVA

Haapsalus puhkes õide õunapuu

Haapsallase Valdo Metsalu aias puhkes õunapuu valgesse õide, teadmata sort kannab samal ajal ka suuri punakaid vilju.

Metsalu sõnul hakkas silma järgi hinnates 60aastane puu õitsema 24. augustil. „Pulma-aastapäeval,” märkis Metsalu. Viis päeva hiljem oli puu tagumine külg juba ära õitsenud, aga teine külg kandis suuri valgeid õisi ja roosakaid veel puhkemata pungi. „Eelmise aasta oli õunu täis, see aasta on vähem, aga läks lolliks kätte ära ja hakkas õitsema,” ütles Metsalu naljaga pooleks.

Kuna puu kasvas aias juba enne, kui Metsalu maja ostis, siis sorti ta ei tea. Tegemist on taliõunapuuga, mille viljad on magusad. „Kohe puu otsast süüa ei kõlba, aga jõuluks on nad ideaalsed,” ütles ta.

Metsalu hobi on õunapuude kujundamine, aga augustis õide puhkenud õunapuud pole ta kunagi varem näinud.

KAIE ILVES

ILM

VEETEMPERatuurID

(30. august kell 12)

Dirhami	18,9°
Haapsalu	19,8°
Virtsu	19,4°
Rohuküla	20,5°

Täna Läänemaal

On pilves selgimistega ilm. Ennelõunal sajab vihma, pärastlõunal on vihmahooge, on äikest ja tugevat sadu. Puhub läänekaare tuul 3–8, puhanguti kuni 12 m/s, äikesega võivad kaasned tugevamad puhangud. Õhutemperatuur on 18–19 kraadi.

Pühapäev

öö päev

12°...18°

läänetuul
3–8 (13) m/s

Esmaspäev

11°...20°

lõunatuul
2–5 m/s

Teisipäev

12°...26°

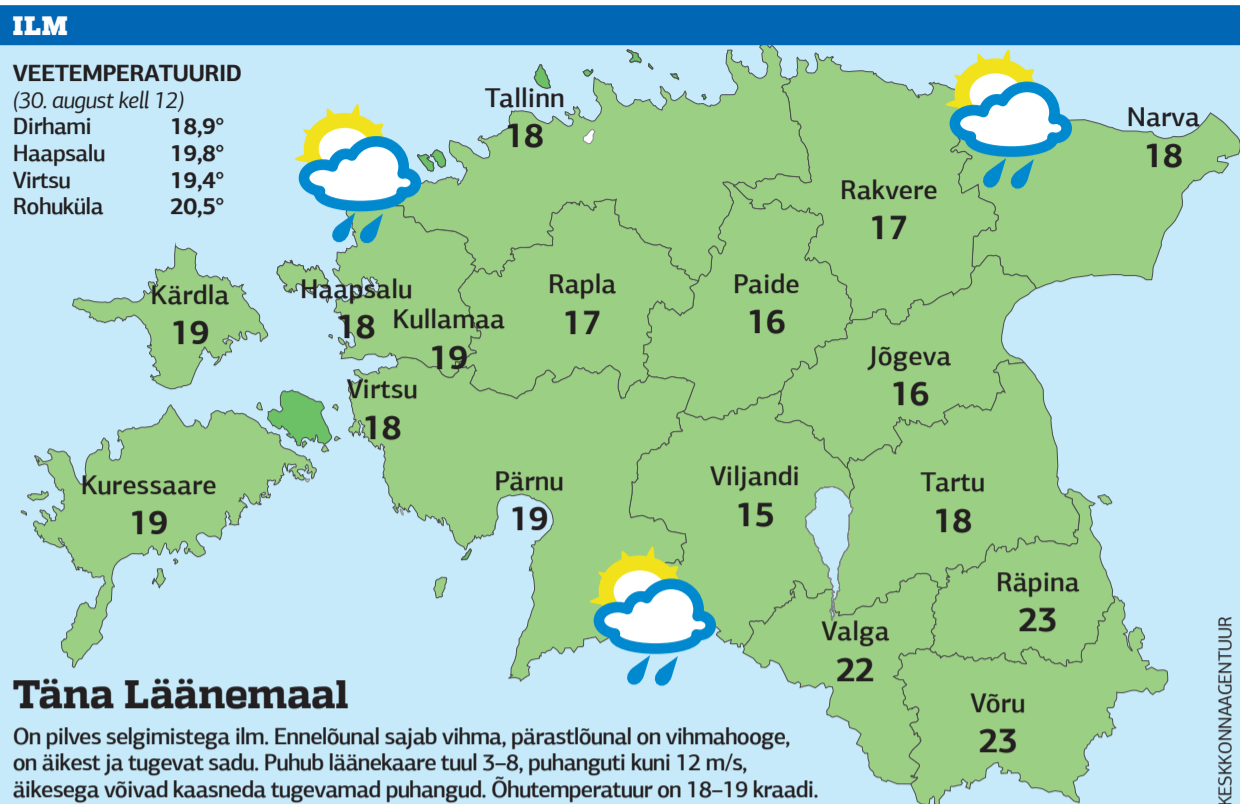
kagutuul
2–4 m/s

Kolmapäev

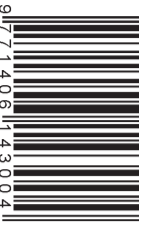
15°...27°

kagutuul
2–5 m/s

KESKKONNAAGENTUUR

VAATA KA
WWW.LE.EE

Müüa avar 83.8 m², läbi maja planeeringuga, sauna ja rõduga renoveeritud korter Nigula külas.

Reili Kimmel
508 3024
reili.kimmel@elamuskv.ee

ELAMUS
KINNISVÄRA

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Hoia end kohaliku eluga kursis, telli Lääne Elu

Kirjuta le@le.ee
või helista 473 7222
E-R 8-1630.

KOHALIKU OMAALGATUSE PROGRAMMI sügisvoor avaneb 02.09.24!

KOP-i 2024. aasta teise voo taotluste esitamine toimub e-toetuse keskkonnas 02.09 kuni 02.10 kell 16.30.

Üleriigilise infopäeva (10.09.2024 kell 14.00) zoomi-lingi, määruse, hindamiskriteeriumid, nõuded taotlejale, korduma kippuvad küsimused jm leiad SA Läänemaa kodulehelt. Tule ka nõustamisele!

Programmi eesmärk on tugevate ja omaalgatusel põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine. Programmi eesmärgi saavutamiseks elluviidavaid tegevusi toetatakse kahe meetme kaudu:

- "Kogukonna areng" panustab kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse (toetussumma kuni 2500.-);
- "Investeeringud ja kogukonnateenuste arendamine" panustab kogukonnale vajalike ja kogukonnaliikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamise ja arendamise ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse (toetussumma kuni 4000.-).

Toetust saavad taotleda mittetulundusühingud, milles ei osale liikmena kohaliku omavalitsuse üksus ega riik ja mille liikmetest äriühingud ei moodusta rohkem kui poole ning sihtasutused, mis ei ole asutatud kohaliku omavalitsuse üksuse ega riigi osalusel ja mille liikmetest äriühingud ei moodusta rohkem kui poole.

Uuri lähemalt:

<https://laanemaa.ee/kop>

Haapsalu spordikooli vehklemisosakond

võtab vastu uusi õpilasi alates 7. eluaastast.

Treenerid Helen Nelis-Naukas, Sten Priinits, Brit Ojamu ja Peeter Nelis.

Trennid on algajatele mitmekesised ja mängulised.

Info tel 515 7816 või hpriinits@gmail.com

Lääne Elu

tellitud, kuid leht ei jõudnud postkasti?

Helista Omniva klienditeenindusse 661 6616.

Jälgi Lääne Elu ka Facebookis!

Juba üle 11 000 jälgijat!